

FOR KONGEN
OG MED ÆRE

HISTORIEN
OM
NIELS HANSEN

AF ERIK REINERT NIELSEN

1712

5.

FØRSTE DEL

KAPITEL 1 barndom

Her begynder den historie, jeg har brugt længst tid på. Lige fra jeg første gang for 25 år siden fornemmede lidt om cand.jur Abraham Hansens far, har jeg været ganske grebet af denne person. Det bliver derfor en lang og nok en noget omstændig historie, bestemt af det væld af kilder jeg for ca. 25 år siden fandt frem. Slægtsforskning er søgen efter kilder med oplysninger om forfædrene. Oftest er kilderne alene kirkebøgerne med dåb, vielse, børnedåb og begravelser, og måske et skifte; men om Niels Hansen er der kilder overalt og opgaven har været, at få det hele til at hænge sammen til en historie. Jeg vil hermed bl.a. vise, at ikke alle der blev sendt til De Dansk Vestindiske Øer i 1700tallet som soldater var fordrukne æreløse mænd.

En stor tak skal gives til Rigsarkivets betjente, der med deres store viden hjalp mig med at finde relevante kilder frem. Også tak til Rigsarkivet for at scanne næsten alt vedrørende De Dansk Vestindiske Øer.

Ud fra adskillige kilder, er det klart, at Niels Hansen blev født 1743 eller primo 1744 i København. Hvem hans forældre var vides endnu ikke. Fra nogenlunde de samme kilder vides, at han blev uddannet skræddersvend.

Man blev dengang konfirmeret når man var mellem 12 og 18 år gammel. Bedste bud på Niels Hansens konfirmation er: Trinitatis 1760, side 1088, nr. 5: "*Niels Hansen, faderen Hans Hansen Spækhøker paa hjørnet af Tornebuskegaden, og Rosengaden*"¹ - næ, det er nok ikke ham 😞²

Det var dengang de enevældige konger Christian 6., Frederik 4. og Christian 7. med og uden Struense regerede. Der var ingen store krige og man søgte at fremme håndværk og handel, så staten kunne få et større skattegrundlag. København havde omkring 100.000 indbyggere inden for voldene. Ude på landet var de fleste bønder fæstebønder på kongens- eller en herremands gods, stavnsbåndet ophævedes 1788. Rokokoens afløstes af romantikken. Holberg (død 1754) havde skrevet sine komedier, oplysningstiden (og humanismen) var på vej.

¹ <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=17119259#157749,26473531>

² Kbh. skiftekomm. Forseglingsprot. 1767 XX side 623 ???

KAPITEL 2 skrædderlærling

Niels Hansen blev uddannet skræddersvend. I Københavns Skrædderlavs protokol over indskrevne læredrenge er indført en lærlingekontrakt i 1755 for Niels Hansen³.

*J den Hellige Træfoldigheds Navn
 Er denne Lære Contract imellem os
 Underskrevne, Sluttet og indgivet som følger
 Jeg Johan Gottfried Ander borger og Mester skrædder
 I Amptet, her udj dend kongl: Residens Stad Kiøbenhn
 Tilstaar at have antaget Een dreng ved navn Niels
 Hansen, barnefødt her i Staden, af ærlig ægte forældre
 for at Lære hannem det ærlig og lovlige Skrædder Hand
 værk, Lære Aar_____ skal være Femb efter hin anden
 følgende Aar, som begyndis Str Hans dag 1755 og
 endis igien paa samme Dag naar man skrivendis
 vorder 1760, Jmidlertiid bemelte Niels Hansen
 hos mig staar i Lære, skal hand nyde forsvarlig
 Underholdning med Øll og Mad til nødtørfthighed samt Loge
 Mente, Mend holdningen med det Øvrige som hand udj sin
 Lære Aar, af Klæder uldent og linnet, saa vel som reen-
 Lighed, skal anskaffes af Drengens forældre, heller af
 Andre hans paarørende, Errmelte Dreng Niels Hansen
 Skal og af mig som hans Lære Mestrer holdis til Guds
 frygt, og udj professionen saaledis bliver underviist
 at hand efter ommelte 5 Aars forløb, skal kundepas
 sere for Een god Lønne Burs hvor hand kommer, saa
 frembt hans egen Villie og lyst og Kierlighed til at Lære
 sig der efter vil skike og be____, hvorimod Jeg Hans
 Hansen og Nicolay Frischow begge Borger og Jndvaaner
 her i dend Kongl: Residens Stad, som Troe forlovere
 og Cautionister, og siger at forbemelte Niels Hansen
 ey alene være sin Mester Johan Gottfried Ander og
 Mesterinde, mend Een og Svenne hørig og lydig, alt hvis
 Hand vorder befalet og billig maatte eragtes, tillige
 med al flittighed og troeskav, saa vel udj hansn ester
 og Mesterindes fraværelse som nærværelse, og altid
 søge deris tarv og beste i alle optænkelige maader,
 som det Een Troe Lære Dreng Eegner og anstaar, ey heller
 at lade sig finde ude af siin Mesters huus Natt eller
 Dag, uden ham der til er given tilladelse af sin Mester
 Med mindre hand sine ommelte Lære Aar for hver gang
 Saadant maatte skee, med Eet Fierdinds Aar lenger
 Lære Tiid, vil have forlenget; Og dersom hand imod for
 haabning nogen Utroeskab skulle begaae, eller af hans
 Lære undviige, da forpligter Vi os som Cautionister,
 at holde Mester Johan Gottfried Ander i alle optenkelige*

³ Kilden er Skrædderlavets lærlingeprotokol, jeg har glemt om den findes i Københavns Stadsarkiv eller Landsarkivet.

*maader Anger og Skadesløs, skulle det til drage sig at
Drengen Niels Hansen i hans lære Aar ved Døden blive
bortkaldet, da skall hans begravelse eheller de
bekostninger i hans Sygdom ikke komme hans Mester
Johan Gottfried Ander til ringeste bekostning eller Penge
Udgift men samme af Forældre og Cautionisterne vorde
Besørget, at denne Contract efterkommis skal, havr Vi
Samme Egen hændig underskrevet og forseiglet,
Kjøbenhavn d 23 Juny 1755
Johan Gottfried Ander (LS)
Som Troe forlover og Cautionister
Hans Hansen (LS) og Nicolay Frisechow (LS)*

"LS" = laksegl. Det er et spørgsmål om det er min Niels Hansen, der dér er indført. Det er den eneste Niels Hansen, der kan passe med alder⁴ og tid. Under alle omstændigheder er det et eksempel på en lærlingekontrakt fra den tid. Det kan ses af kontrakten at (denne) Niels Hansen ikke var uægte barn. Hvem var de 2 personer, Hans Hansen og Nikolaj Frisechow der var kautionister for ham?

Niels Hansen blev altså antaget som læredreng hos skræddermester Johan Gottfried Ander. Han skulle stå i lære i 5 år, fra Skt. Hans dag 1755 og frem til samme dag 1760. Hr. Ander boede på Gammel Mønt, i Købmager kvarter matrikel nr. 153 i C.C. Sivebecks hus, det selv samme hus som min Niels Hansen købte i 1774 af selv samme C.C. Sivebeck! Det ligner lidt mere end en tilfældighed!

Efter nutidig standart var det hårdt at være lærling. De unge drenge var billig arbejdskraft, som mester skulle have mest muligt ud af. Arbejdstiden var 12 - 16 timer og det var ikke bare skrædderarbejde drengene blev sat til. De skulle også gøre rent, løbe ærinder og på alle måder være såvel mesteren som hans kone behjælpelige. Til gengæld fik de kost, øl og logi; men vist ingen løn. Om øldrikning: Øl var det man drak, ikke vand, vandet dengang var ikke rent, det regnedes endog for en stor skam, at være så fattig, at man var nød til at drikke vand. "Vanddrikker" var ligefrem et ærekrænkende skældsord. Det daglige øl var vel som vore dages "lyst øl", altså på 1% eller 2%; men ved jul og påske kunne der blive serveret "godt øl". En læredreng, der oftest var omkring 14 år gammel, fik 1- 2 potter (= ½ - 1 liter) øl om dagen. Det vænnede han sig vel hurtigt til og blev nok ikke synderligt beruset.

Niels Hansen udstod sin læretid og blev udskrevet Skt. Hans dag 1760. Det var sædvane at håndværkersvendene gik på "valsen", det vil sige at de vandrede rundt i Danmark og omkringliggende lande og arbejdede hos forskellige mestre og lærte noget nyt. Siden kom de så "hjem" og måske gjorde mesterstykke [om mestre = selvstændige erhvervsdrivende med læredrenge & de dyre svende]. Svendene havde en kultur og nogle leveregler, der også gjaldt i andre lande, specielt Tyskland. Hvad Niels Hansen gjorde er ukendt, han havde ikke arbejde som skræddersvend i København ifølge skrædderlavets protokol, måske var der ikke arbejde at få i hovedstaden.

⁴ Han synes mig godt nok noget ung, var det min Niels Hansen var han blot 12-13 år gammel.

KAPITEL 3 kort om de Vestindiske kolonier

Og nu til noget helt andet ⁵. - Den 20. marts 1652 passerede skibsfører Erik Nielsen Smit tolden ved Kronborg, på vej mod Vestindien. Til en start var det kun for at handle. Ca. 20 år senere oprettedes det Vestindiske Kompagni, der fik eneret på handel med Vestindien og Jørgen Iwersen sejlede ud for at besætte og kolonisere den lille øde og urskovsbevoksede ø Sankt Thomas. Man ville rydde skoven og dyrke de tropiske planter, så som sukkerrør til sukker og rom, bomuld og kaffe med videre, produkter der i Europa kunne sælges med meget stor fortjeneste. Med sig havde Jørgen Iwersen embedsmænd, servinger og straffefanger. Servinger var fattige, der mod at få gratis transport, kost og logi, skulle arbejde i 3 til 5 år, hvorefter de fik udleveret 500 pund tobak eller noget andet af samme værdi, samt tilbud om en plantagegrund. Til en start gik kolonisationen trægt, blandt andet på grund af stor dødelighed forårsaget af tropesygdomme (i særdeleshed før urskoven var ryddet), fejlernæring og stort indtag af alkohol; men ved århundredeskiftet var danskerne vel etableret med plantager og slaver. I 1718 tog man Skt. Jan i besiddelse ved hjælp af 20 plantagefolk, 5 soldater og 16 neger-slaver. Historien om de Vestindiske øer handler, udover om sukker, rom og neger-slaver også om smuglere og talrige pirater. Læs venligst meget mere om øerne i værket "Vore gamle tropekolonier" (Fremad 1952)⁶ og mange andre bøger om kolonierne.

15 minutters flyvetur eller 38 sømil syd for Skt. Thomas og Skt. Jan ligger øen St. Croix. Den er på størrelse med Møn og den største af de tre øer. Øen regnedes for meget frugtbar. Først var Columbus der, siden hollændere, englændere, spanier, malteserordenen og franskmændene. I 1733 forhandlede Frederik Holmsted (gudfar til Friedrich Sigmund Reinnert ⁷) med franskmændene om køb af øen. Resultatet, der begunstigedes af Frankrigs ønske om at opnå Danmarks neutralitet i spørgsmålet om det polske tronfølgervalg, blev Vestindisk-guineisk Kompagnis køb af Skt. Croix for 750.000 livres (164.000 Rdr) ved traktaten af 15. juni 1733.

For at kolonisere øerne med danskere og for at få soldater til forsvaret, blev der brugt både pisk og gulerod. Fattige og gamle folk kunne melde sig som arbejdere i 3 - 5 år, imod at få fri overfart, kost, husly og andre fornødenheder og en afskedsbonus (et gyldent håndtryk) i form af 500 pund tobak eller sukker og ret til at få udlagt en jordlod til en (mindre) plantage. Disse folk blev kaldet "servinger" og kom til at leve et liv, kun i ringe grad bedre end slavernes. Øerne blev brugt lige som englænderne brugte Australien. Myndighederne fandt folk i Københavns fængsler og deporterede dem til Vestindien. Myndighederne bad "*At hensende nogle lemmer fra Børnehuset til Skt. Croix for der at gøre nytte*" ⁸. Familier kunne tvangs bortsende deres sønner til de Vestindiske øer, der regnedes for dødens forgård, "*for deres liderligheds og andre onde kvaliteters skyld . . . på*

⁵ Trykte kilder jeg har brugt: "Vore Gamle Tropekolonier", bind 1+2 (fremad 1952), Erik j. Lawaetz: "St. Croix 500 years pre-columbus to 1990" (Kbh. 1991), Krigshistorisk Tidsskrift 28. årgang (1992) nr. 1+2, Erik Gøbel: "Vestindisk-guineisk Kompagni 1671-1754 (Kbh. 2015), Erik Gøbel: "A Guide to Sources . . . 1671-1917", "Danmark og kolonierne, Vestindien" (Gads Forlag 2017).

⁶ En dag jeg var på biblioteket her i Værløse, havde de et bord i forhallen, hvor publikum kunne lægge sine egne brugte bøger, som så andre kvit og frit kunne tage og få glæde af. Og hvad så jeg til min store forundring, alle 8 bind af "Vore gamle tropekolonier". Den koster ca. 1000 Kr. i antikvariatene. Så dem har jeg nu i min reol!

⁷ Se <http://www.nogn.dk/Biblioteket/index.html>

⁸ Dk Sj Tegnelser 1737, fol. 632 (se under St Croix); Børnehuset = et opdragelseshjem for forældreløse, ikke noget rart sted

*det deres venner her ikke skal se skam på dem*⁹. Var en søn taget som menig soldat, hvilket regnedes for en store skam, så *"hellere se de uvorne rejse til Vestindien for der at dø, end at se dem som soldater i Danmark"*. De vestindiske soldater, der var ansat og lønnet af Kompagniet, blev kaldet "soldatesque", nok for at skelne dem fra kongeriges soldater. Fra "Vore Gamle Tropekolonier" (Fremad 1952): Øens (St. Croix) garnison var i 1749 kun 14 mand. Vedrørende mandskabets kvalitet får man en forestilling om gennem kommandanten på St. Croix Jens Hansens brev til generalguvernør Suhm. Med barsk humor kvitterer han i oktober 1748 for modtagelsen af *"trende levende Soldater, af hvilke den ene er over 60 Aar gammel, den anden saa for dukken, at han ej kan gaa, mindre stå på vagt. Jeg har derfor alt sat tømmermænd udi arbejde med at forfærdige ligbårer, siden vejen til kirkegaarden er temmelig lang"*. Af fire senere modtagne soldater var to *"udlevede folk og den ene desuden forrykt udi hovedet"* mens en tredje *"en liden Gravso, med hvilken jeg er meget forlegen; thi Geværet kan han ej bære, og Patrontasken slæber efter ham"*¹⁰ Kvaliteten af de hvervede folk var selvsagt meget ringe, mange var fra samfundets absolutte bund.

Dødsraten var høj, i begyndelsen ekstrem. 190 mænd blev sendt til St. Thomas ca. 1675. På rejsen døde 77, efter 7 måneder på øen var der 29 tilbage. Årsagerne var bl.a. klimaet, sygdomme, uhensigtsmæssig mad, druk, upraktisk beklædning, dårlig indkvartering. Mange af de der overlevede den første tid, søgte ofte at flygte.

I den første tid var der reelt 20 - 40 soldater på St. Thomas og St. Jan. En militæ blev dannet af alle hvide våbenføre mænd. De skulle møde på aftalte steder når alarmen lød. De formanedes til at vise *"lige så fuldkommen lydighed, som de vare virkelig militære og ikke med skældsord, trusler, modvillighed, spotske ord og gebærder at opføre sig mod officererne og dennem søge at irritere"*, de var jo civile og ikke militære.

Da Vestindisk Kompagni i 1733 købte St. Croix havde den ligget næsten øde i 40 år. Der boede nogle få englændere på midten af øen ellers var der ca. 150 hvide mænd plus familie og ca. 400 neger-slaver. Husene lignede negerhytter og der var tilgroede ruiner af finere plantagebygninger og forter. Tidligere, da øen var bevokset med den oprindelige skov, sagde man om luften på øen, at den var ond. De mange insekter var en stor plage og landkrabberne der var der i 10.000-vis frembragte en slem stank. Disse ubehageligheder blev formindsket eller forsvandt da skoven blev ryddet, for at gøre plads til sukkerrør og andre afgrøder.

Holmsteds tanker med købet af den langt mere frugtbare St. Croix var, at koloniseringen af øen kunne ske ved overførsel af fattige der lå samfundet til last, samt at kunne sælge danske landbrugsprodukter til øen. Med en "plakat" opfordredes folk til at flytte til St. Croix og lokkede med fri overfart; men resultatet var magert.

Kort efter overtagelsen gik man i gang med at opdele øens areal i firkantede jordlodder på ca. 60 hektar til plantager og der hvor franskmændene havde haft deres by og havn, ved "Bassin" i bugten på nordsiden af øen, planlagdes en by hvis navn blev Christianssted. På samme sted var resterne af et gammelt fort. På det sted blev der i de følgende år bygget et nyt og større fort, der blev taget i brug i 1739 og senere udbygget. Det kunne rumme

⁹ "liderlig" betød dengang løssluppen, hæmningsløs, vild, ofte som følge af druk.

¹⁰ Kkl.s da forest. 1749, nr. 838 og J. Hansen t. Suhm 18/10 og 24/10 1748 (V-gK. 111, bil. Litr. N til generalbr. 5/2 1749

garnisonen og en kommandantbolig. Armeringen bestod af 30 kanoner. På vestenden af øen blev der omkring 1750 anlagt en ny by kaldet Frederikssted samt fortet Frederiksfort.

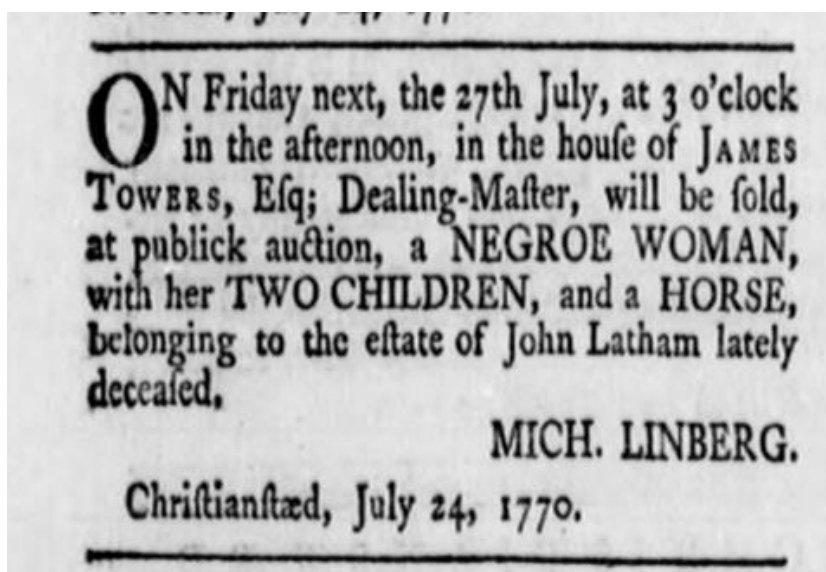
Det stod sløjt til med de vestindiske soldater, styrken var aldrig fuldtallig. På St. Croix i 1734 var der 23 soldater og i 1749 14 soldater. Soldater som alle andre døde af tropesygdomme. De meget trange indkvarteringsforhold på forterne gjorde, at sygdomme havde gode muligheder for at spredes. Uniformens tykke uldfrakke og store sorte hat, salt kød fra København plus rigeligt med rom skulle nok kunne tage livet af mange.

Vestindisk Kompagnis handelsmonopol blev for snærende. Øernes øvrigheder samt plantageejere og handelsfolk havde mange meninger om, hvordan handlen skulle foregå og hvordan øerne skulle administreres. Det var også kompagniets forpligtelse, at varetage forsvaret af øerne, en pligt de forsømte. Enden blev, at kongen (= staten) købte de 3 øer af Vestindisk Kompagnis aktionærer til parikurs, i alt 1.200.000Rdr; en god handel for aktionærerne, da aktien blev handlet til kurs 60. Kongen overtog alt hvad kompagniet besad på øerne af huse og plantager; derved blev han ejer af flere 1000 slaver. Soldaterne, der tidligere havde været kompagniets private mænd, blev nu kongens mænd, dog uden at være en del af den danske hær.

Øerne var i 1754 beboet af ca. 1800 hvide mænd, kvinder & børn samt 15.000 slaver.

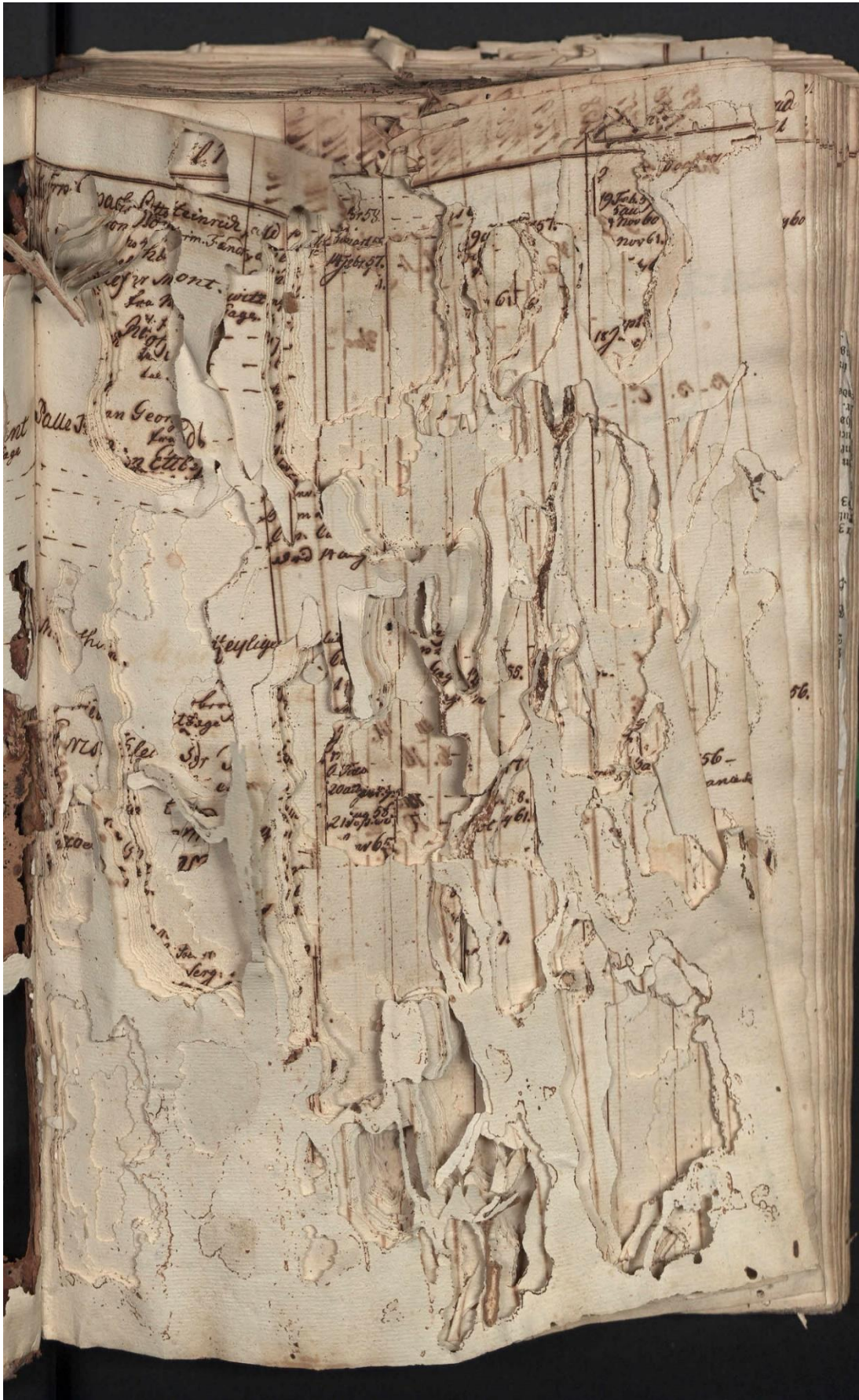
Ved centraladministrationen i København oprettedes "Vestindisk-guineisk renteskriverkontor" under Rentekammeret; Renteskriverkontoret blev senere til "Vestindisk-guineisk rente- samt generaltoldkammer". Land Etaten, der administrerede alt militær til lands i Danmark (der var selvfølgelig også en Sø Etat) tog sig af det militære indtil 1764, hvor det kom ind under førnævnte kammer. Øernes lokale administration blev ændret og generalguvernøren tog bolig på St. Croix

5/5 1755 drog en eskadre på 8 skibe med materialer, embedsmænd og 100 soldater plus officerer afsted fra København mod kongens nye besiddelser. Af de 100 soldater døde 30 på rejsen.

ON Friday next, the 27th July, at 3 o'clock
in the afternoon, in the house of JAMES
TOWERS, Esq; Dealing-Master, will be sold,
at publick auction, a NEGROE WOMAN,
with her TWO CHILDREN, and a HORSE,
belonging to the estate of John Latham lately
deceased,
MICH. LINBERG.
Christiansted, July 24, 1770.

" . . . og en hest"

Tidens tand. Sådan ser en del vestindiske protokoller ud

KAPITEL 4 Optakten

Rigsarkivet

(se dias)

Landetaten, Generalkommisariatet

Kgl. resolutioner 1761-62 (register?)

den 30. Oct 1761 516

Königl: allerg: Resolution von obigem dato
[i.e. Fridensborg den 28. oktober 1761]

Vornach S. Königl: May: allergnädigst genah-
migen, das behuf der Soldatesque in
Westindien hinstellst 20 ä 30 Mann enga-
giret und ihnen ä Mann 8 ^{un} handgeld, stat
Verlangen 6, 8 ä 10 rd Vorschuss gereicht
werden mögen, Gestalt S. May: darob Dero
Deputirten zu den Finanzen die nöthige
Ordre beigeleget hätten, und der West-
indischen und Guineischen Rente samt
General Zoll Cammer volten bekannt
machen lassen, das der Transport vorbesag-
ter Leute nach Westindien, mit denen für
Königl: Rechnung befrachtet werden den
Schiffen zu besorgen were. Ubrigens könnte
ratione des referirten Gesuchs von dem
numehrigen Major von Krause nach des
General Commisariat Sentiment verhalten,
auf darob des General Guverneur. Baron
von Pröck näheres bedencken einge-
zogen werden.

Den 28. oktober 1761 godkendte Kong Frederik V på Fredensborg ved en allernådigst resolution til Land Etatens Generalkommisariat (se min afskrift ovenfor), at der på hans regning blev sendt 20 - 30 mænd som soldater til De Kongelige Vestindiske Øer¹¹. Landetaten skulle finde mændene og Vestindisk-guineisk Rente- samt General-toldkammer skulle sørge for transporten.

Mængden af arkivalier vedrørende de 20 soldater denne historie handler om, lige inden deres afrejse og lige efter deres ankomst til St. Croix, samt om varer sendt sammen med dem til Vestindien, er ganske betragtelig. Der er mange breve i tysk og dansk version, kopier af brevene og utallige regnskaber fra "begge sider af Atlanten".

Københavns Kommandant¹² Carl von Hildburghausen modtog følgende fra Landetaten¹³:

Efter Hands Kongl: Mays^{tt}: allernaadigste bafaling, skal til de Hands Kongl: Mays^{tt}: tilhørende Eylande i America eendeel Soldater oversendes, hvilket hermed bliver Bekiendtgiort paa det de Handværkere, saa som Tømmermænd, Muurmestere, Smede, Snedkere, og Skrædere samt andre ledige Folk, som maatte have lyst at Tiene Hands Kongl: Mays^{tt} som Soldater i Vestindien, kunde melde sig her ved Land-Etatens General-Commisariat om Søgnedagene om formiddagen fra 10 til 1 slet, hvor de kand blive antagne {min understregning}. Dem som sig hertil maatte resolve, tilsiges

- 1) at de skal vorde frie transporteret til vestindien med de derhen gaaende Kongl: Skibe, og at dem saa længe de ere paa Skibene skal gives frie Skibs-Kost og desuden betaales maanedlig 2 rh^r i Gage*
- 2) at de, saasart de i Vestindien ere komne i Land, skal nyde maanedlig i Gage 8 rh^r*
- 3) at dem ved deres Ankomst i Vestindien skal leveres nødvendig Ober og Under Mundering paa de dem her i General- Commisariatet værende bekiendtgjørende Conditioner, og*
- 4) at naar de for deres Tilstæde blivelse indtil de gaar om bord, kand stille suffisant Caution dem da til Handverk-Reedskabs og anden Nødvendigheders Anskaffelse kand vorde forskudt 6, 8 a 10 Rd^r , som dem igjen naar de ere komne til Vestindien af deres Gage kortes.*

Kiøbenhaun Land-Etatens General-Commisariat den 31 Octob 1761

Samtidig fik Hildburghausen besked på, at han ville modtage plakater som Land-Etaten lod trykke, påtrykt ovenstående tilbud. Disse skulle "med trommeslag" bekendtgøres for offentligheden ved opråb (det var jo kun få der kunne læse), "på de sædvanlige steder" i København. Det var ikke lang betænkningstid man undte de der måtte lade sig friste af tilbuddet. Jeg tænker, det var dog et spring at tage ud i det ukendte. Så da det første opråb ikke bar den ønskede effekt, måtte trommeslageren atter på arbejde. Allerede den 7. november blev kommandanten anmodet om at gentage opråbet.

¹¹ Der må angiveligt have været en anledning til denne resolution (= beslutning/befaling) f.eks. et brev fra General Guvernøren på De Vestindiske Øer med en bøn om flere soldater; men jeg har ikke kunne finde noget entydigt.

¹² København var dengang en fæstningsby med volde omkring og havde selvfølgelig en kommandant, der var øverste chef for garnisonen i byen. Der var også en kommandant på Kastellet.

¹³ Hærens Arkiv, Københavns Kommandant (E200), Indkomne sager (pakke 14), indkomne sager Land-Etatens Generalcommisariat, Schreiben vom Octob^r 1758 - Decemb^r 1761, beylage von No 53 A^o 1761

*"Kongl: Mayst Cammer Raad og Casserer, Velædle Erich Birk ville betale Fyrbøder Ole Hansen herved General Commisariatet udi Afslag til Gage Forskud og Omkostninger for de her antagne Soldater som til Vestindien vorder afsendt - - 200rd Tagende for samme Toe Hundrede Rigsdaler behørig Qvitering, og derefter dem af de den 28de Octobr sidstleeden anviste 11040rd 26sk til Udgivt føre, saasom de udi Regning vorder kortet
København Land Etatens General Commissariat den 12:^{te}Decbr 1761
Div underskrifter¹⁴*

En af de, der var involveret med enrolleringen af de kommende soldater, var Land-Etatens fyrbøder (= varmemester / ejendomsinspektør) Ole Hansen. Han havde ud over sit tilsyn med den bygning hvori Land-Etatens Generalkommisariat havde til huse også en kassefunktion. Det lader til at han til tider disponerede over penge, han brugte til betaling af regninger og andre udgifter, som han selvfølgelig siden aflagde regnskab for. I lighed med de soldater der udsendtes i 1755, blev de nye også tilbudt et (løn)forskud. Ole Hansen fik 12/12 1761 200Rdr og siden 30Rdr. Det var ham der i november - december 1761 var ansvarlig for udbetaling af forskudspenge til de mænd der "capitulerede". De fik 6-16 Rdr hver som lønforskud som lovet på plakaten. Disse penge skulle af soldaterne afdrages med 1Rd/måned medens de var soldater udi Vestindien. Ole Hansen afleverede den 14. januar 1762 regnskab for de brugte penge¹⁵. I regnskabet kan man se en liste med soldaternes navne, 20 var de ialt og de havde alle taget imod tilbuddet om lønforskud, 10 Rdr svarede ca. til halvanden månedsløn for en håndværker.

Derefter bad Landetatens overkrigssekretær C.V. greve von Ahlefeldt om, at det Kongelige Vestindiske og Guineiske Rente- samt Generaltoldkammer ville sørge for transporten af soldaterne til Vestindien¹⁶:

Høivelbaarne, Høi og Velbaarne; Høiædle og Velbaarne, Velbaarne, samt Velædle og Velbyrdige,

Høist- og Høistærede Herre

Som Hans Kongl: May^{ts} allernaadigst haver resolveret, at Transporten af 20.á 30 Mand, som her bliver engagerede til Soldatesquen i Vestindien, maa didhen med Skibe, som fragtes for Kongl: regning; saa har jeg Deres Excellence og Mine Høitærede Herre sligt herved efter Kongl: allernaadigste Ordre tjenstligst skullet bekient gjøre, med Anmodning De ville have den Godhed, at føje desangaaende i sin Tid og naar om Mandskabet meddeeles nærmere Efterretning fra Land-Etatens General-Commissariat den viidere fornøden Anstalt. Jeg forbliver i øvrigt stedse med særdeeles Consideration og megen Estime

Deres Excellence og Mine Høitærede Herres

Tienest Skyldigste tienner

CVAhlefeldt

København den 31. Oct. 1761

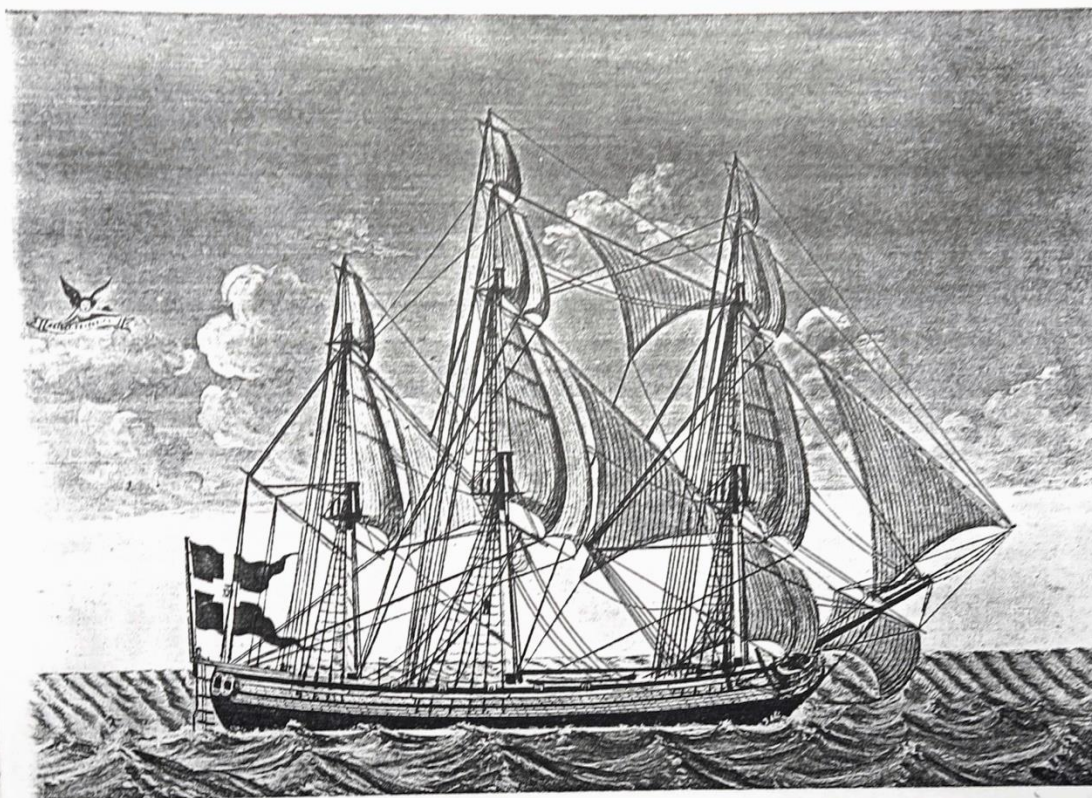
Jo, sådan skrev man dengang.

¹⁴ Generalkommisariatet, Bogholderikontoret, Kassebog over udfærdigede Assignationer udi Land Etatens General Commisariat paa Militiens Tractament . . . 1761 Litra GGGG, side 1006 + 1034

¹⁵ do, side 1111

¹⁶ Vestindiske og Guineiske Rente- samt Generaltoldkammer, indkomne europæiske (og G) breve 1761-62, Journal Lit A No 475-704

Niels Ryberg der var født af bondeforældre i Jylland, havde fra ingenting arbejdet sig op til storkøbmand og siden "finansfyrste". Omkring 1760 var Ryberg og Thygesen nærmest hof-købmand og leverandør af varer til bl.a. Kongens Vestindiske Øer. Vestindisk-guineisk Rente- samt General-toldkammer accepterede et tilbud fra firmaet Ryberg & Thygesen om at transportere varer og soldater + andre folk med deres skib, huggerten Christianshavn, et fladbundet og bredbovet handelsfartøj på 118 commercelæster (ca. = 230 register-ton, et relativt lille skib), bygget 1749 i Stettin¹⁷. Besætningen har været på ca. 20 mand, kaptajnen var Jacob David Kjølshen. Ryberg og Thygesens pris var 30 Rdr pr. person for de menige soldater, der "*ej spiste i kahytten*" og 60 Rdr for de der "*spiste i kahytten*". Af sidstnævnte 1. klasse passagerer var der 4 stk.

Dette er en kopi af en gouache¹, af hukkerten² „Frederica“, et skib lignende „Christianhavn“, fra samme tid.

¹⁷ Venligst oplyst af Søfartsmuseet i Helsingør

Det var ikke alene soldater der skulle til Vestindien. Kongen havde ved allernådigst resolution¹⁸ givet ordre til, at der for hans egen regning skulle indkøbes:

- 1) Bygningsmaterialer til de kongelige plantere¹⁹, nemlig flensborgske mursten, glaserede tagsten og fyrrebrædder.
- 2) Proviant til kongens vestindiske søfolk, nemlig røget flæsk, salt kød, smør, skibsbrød, hvedemel, "vlyre tallig" (?), hvide ærter, byggryn, havregryn, spansk salt, øleddike og 2496 pletter (= 2411 liter) "*korn brændevin*".
- 3) Proviant til de vestindiske soldater, nemlig 71 tønder salt oxekød, 80 tønder røget flæsk, 36 halve- & 71 fjerding tønder smør og 167 tønder sigtet rugmel. Ryberg & Thygesen sørgede for indkøb af alle disse varer og videresolgte dem til Kongen. Ryberg & Thygesen var ikke nødvendigvis de billigste på markedet; men jeg antager at varerne var af bedste kvalitet og emballeret bedst muligt (= i gode tønder), hvilket selvfølgelig var af yderste vigtighed. Jeg vil senere komme ind på de vestindiske soldaters forplejning.

Skibet blev siden fyldt op med mange andre ting. Det er morsomt at læse toldlisten, den giver bl.a. et meget detaljeret indblik i hvad privatpersoner kunne finde på at medbringe på sådan en rejse. Der var bl.a. meget vin og spiritus i lasten; men også et billardbord (nedpakket) var der plads til se [Appendix I](#). Og så var det ikke engang det hele.

Toldpapiret omtaler 15 kasser med "*munderings-sorter*". Siden den 27. september 1760 havde den militære munderingsskrædder Kleinschmidt haft travlt. Han havde skrevet kontrakt om at levere nye uniformer til tropperne i Vestindien og de var nu blevet færdige²⁰. De 15 kasser indeholdt 12 "kjoler" (= frakker) med blå krave og opslag, 200 "kjoler" med gul krave og opslag, 212 lærreds (under)trøjer, 424 par lærredsbukser, 424 skjorter, 212 halsstykker; 212 par "traad Strømper" som hosekræmmer Peder Jensen Hammerom & Peder Pedersen Frølund leverede. Generalkommissariatets munderings-skomagere Jacob Thordsen havde forfærdiget og på tøjhuset leveret 424 par sko; man må håbe at de passede. Hattemager Schultz leverede²¹: 6 hatte med gyldne (kant)bånd og sorte silke kokarter (= lille rund mærkeplade på hatte), 12 hatte med sølv (kant)bånd og hestehår kokarter, 6 hatte med med gule uld "snørter" og silkekokarter og tilsidst 188 hatte med hvide uld "snøre-kvaster" og lidser. Og se så venligst nedenunder det fine billede af de vestindiske uniformer.

Se nu brevet, skrevet i København 2/1 1762 til konferensråd / generalguvernør von Prøck²², se venligst [Appendix II](#). Heri skrives igen hvad der var i de 15 kister og en hel del om soldaterne og hele 2 lister over de 20 soldater der havde meldt sig.

Hvem var de så de 20 mand der "capitulerede" for at blive soldater på Kongens Vestindiske Øer.

1. Mathias Brun fra Hornum i Jylland, 38 år, engageret for 8 år;
2. Peter Hansen Hiort fra Aarhus, 38 år, engageret for 8 år;
3. Søren Blanckenberg fra Kbh. 24 år, blikkenslager, engageret for 10 år;
4. Johan Gottfried Christoph Muckert fra Anholt, 25 år, tømmersvend, engageret for 8 år;
5. Hans H. Haberland fra Holdesheim, 29 år, lærreds væver, engageret for 6 år;

¹⁸ til WiG RGtk 21/8 og 3/ 9 1761

¹⁹ plantere = "plantage-ejere", de der plantede

²⁰ Generalkommissariatet, Bogholderikontoret, Kassebog over udfærdigede Assignationer udi Land Etatsens General Commisariat paa Militiens Tractament . . . 1761 Litra GGGG, side 847 + flere

²¹ Generalkommissariatet, Bogholderikontoret, Danske Kassebog 1761

²² Land-Etaten Generalkommissariat, Tyske Kontor, Kopibøger 1762, side 5

6. Niels Hansen fra Kbh. 18 år, skræddersvend, engageret for 8 år;
7. Ditlef Dithmer fra Gluckstadt, 29 år, skræddersvend, engageret for 6 år
8. Mathias Sørensen fra Hadersleben, 30 år skræddersvend, engageret for 6 år
9. Hans Jensen fra Hadersleben, 27 år skræddersvend, engageret for 6 år
10. Christoph Bötteker fra Petersborg, 25 år, skræddersvend, engageret for 6 år
11. Friderich Reisig fra Drontheim, 23 år, skræddersvend, engageret for 6 år
12. Cornelius Larsen Grøn fra Christiania, 21 år, skræddersvend, engageret for 6 år
13. Ener Olsen Winge fra Christiania, 23 år, skræddersvend, engageret for 6 år
14. Lars Pedersen L/Bü, Bragnæs, 29 år, snedkersvend, engageret for 6 år
15. Nicoley Meisner, fra Kbh. 27 år, skræddersvend, engageret for 6 år
16. Jacob Peter Vogt, fra Hamburg, 41 år, en musikant, engageret for 6 år
17. Adam Rus, fra Malmø, 23 år, en skræddersvend, engageret for 6 år
18. Jens Christian Sekanhtorp, fra Vejle, 25 år, en skræddersvend, engageret for 6 år
19. Jens Wümann, fra Sverige, 25 år, engageret for 8 år
20. Hans Hendrichsen fra Præstø, 22 år, tømmersvend, engageret for 6 år

Endnu var også en "reform fændrik" Jacob von Fromm og hans kone, der fik fri transport til Vestindien. Han fik hos Ole Hansen udbetalt 30Rdr.

Man ser at alle var håndværksuddannede svende, hvis fødested var spredt over hele norden. Deres alder var fra 18 til 41 år, gennemsnit 27,1, hvilket synes mig højt for eventyrlystne unge mænd. Det passer meget godt med, at disse mænd var fattige og uden arbejde. Bemærk at 11 af dem var skræddersvende.

Jeg har set forskellige steder, slaveruller for Københavns Stokhus, domsprotokoller, ekstraretoprotokoller m.v. for at se om Niels Hansen var straffet og derfor blev sendt til Vestindien; men nej. Han får jo også senere borgerskab og jeg tror ikke tidligere straffede personer kunne opnå den ære. Også skrædderlaugets protokoller er set, for at få en forklaring på, at 11 skræddersvende hvervedes til de vestindiske tropper; men nej, ingen forklaring. Hvorfor da? Arbejdsløshed, eventyrlyst og rygter om rigdom, tvangsdeportation forårsaget af forældrene p.g.a en eller anden ærekrænkende forseelse eller? Jeg ved ikke, om der i Danmark var "hververe" der lokkede og fik fulde folk til at til at melde sig; jo, det var der vist²³.

²³ Se <http://natmus.dk/historisk-viden/temaer/militaerhistorie/den-hvervede-haer/tjenesten/i-hververnes-haender/>

KAPITEL 5 rejsen

Skibet Christianshavn blev varpet ud af Københavns havn og den 4. januar 1762 ankrede de op i bugten lige syd for Kronborg, for at passere øresundstolden²⁴

Derefter begyndte den egentlige rejse til Vestindien, der sædvanligvis tog 3 måneder.

Enhver lystsejler, fisker eller andre der har sejlet, uden mulighed for at hytte sit skind i en lun kahyt eller i en veldækket spisesalon, ved hvor frysende råkoldt og klamt det er på havet om vinteren, det er langt fra nogen fornøjelse. Det menige mandskab og soldaterne fandt måske ly for vinden nede om læ, men varme måtte de drømme sig til under tæpperne i hængekøjen, uvidende om den hede de siden skulle komme til at opleve. Først fik de dog Nordsøen kolde og salte vand at smage. Efter passage af Den Engelske Kanal blev bølgerne længere, skibets duven skiftede rytme. Efterhånden som de kom sydpå blev det varmere, selv om natten var vinden lun.

At sejle på havene på den tid var ikke så dødsens farligt, som man nok almindeligvis forestiller sig. Kun få skibe på langfart forliste, med tiden havde man jo lært hvilke årstider stormene rasede. Sygdom og kvæstelser var selvfølgelig lidt hyppigere end på land. Et uvæsen kunne man dog mod betaling undgå, det var sørøverne fra barbarstaterne langs Nordafrikas kyst. Mange europæiske lande, der i blandt Danmark, betalte tribut til barbarstaterne. Til gengæld kunne Danmark og andre lande sælge et søpas til sine kaptajner. Med søpasset i hånden slap skibet for videre tiltale, hvis det mødte et kaperskib fra Nordafrika. Kaptajn Jacob David Kjølshen blev udstyret med "Algerisk søpas" nr. 197, udstedt 10/12 1761 og tilbageleveret 4/10 1762²⁵, da skibet atter kom til København. Ved de utallige krige i Europa havde Danmark formået at holde sig neutral, til stor fremme for handlen. Danske skibe måtte selvfølgelig ikke føre kontrabande og havde derfor forbud mod at anløbe havne udenfor riget, på en undtagelse nær. Det var øen Madeira ud for Afrikas vestkyst. Der kunne skibe på vej mod Amerika få frisk vand, proviant (frugt) og den meget eftertragtede hedvin.

Madeira er en lille øgruppe 370 sømil for Nordafrikas kyst, opdaget af portugiserne i begyndelsen af 1400-tallet og siden under Portugals herredømme. Befolkningen var/er af portugisisk-, arabisk- og afrikansk afstamning. Øerne er af vulkansk oprindelse og bjergrige. I klart vejr kan de ses på stor afstand. Palmer smykker kysten og de skrånende lavasletter giver et frodigt subtropisk agerbrug, deriblandt vindruer, hvoraf fremstilles den hedvin øerne associeres med. Den pikante smag hedvinen har skyldes frugtsyre. Vinen lagres i haller, der ved solens hjælp holder en temperatur på 50°C. Efter lagringen blandes den oftest mere eller mindre med ældre vine. Alt i alt må Madeira have givet en københavnsk skræddersvend et særdeles fremmedartet indtryk og en forsmag på hvad der ventede i Caribien.

Flyvefisk, hvaler, delfiner og måske morild fulgte sikkert skibets passatvindssejls over Atlanten. Det blev endnu varmere, ikke alene sejlede de vestpå, de skulle også ca. 15° længere sydpå over krebsens vendekreds.

²⁴ Regnskaber, Øresundtoldregnskaber 1762, side 170 4/1 1762, No 2.

²⁵ Generaltoldkammeret, (toldkammer-)kollegiets Ekspeditioner, Vestindisk-guinesisk ekspeditionsprotokol 1760-71, side 54 og Kommerce Kollegiet, Tyske sekretariat, Algeriske Søpas 1761-62 [bind 202 eller 292] side 99A.

Hen i mod slutningen af den 3. måned fik de landkending på øerne i den caribiske ø-bue, så var der kun 90 sømil tilbage før St. Croix lod sig se.

For at komme ind til Christiansted, skal man igennem en af de to passager i koralrevet, der ligger i en beskyttende bue om havnen. Tirsdag den 6. april kunne kaptain Kjøhlsen beordre ankeret kastet under Christiansværns kanoner og alle takkede sikkert deres Gud for en vel overstået rejse. Det var 92 dage siden de havde forladt det kolde Danmark.

En af kanonerne på Christiansværn, man kan lige skimte de to bøger der markerer indsejlingen gennem koralrevet.

KAPITEL 6 de 8 år

Fortet i Christiansted

Så stod de på kajen med gyngende ben, mærkede varmen og så sig omkring. De så den lille travle havn hvorfra sukker og andre varer udskibedes, vandets fortryllende farve og fortet som Dannebrog vejede over. 10 af de 20 soldater skulle videre til St. Thomas. De 10 andre blev sikkert straks kommanderet på rækker og geledder for at marchere de få meter ind på Christiansværns lille gårdsplads. Her blev de den 7/4 1762 indrullet i kompagniet, fik anvist deres indkvartering i fortet og siden udleveret uniformer og våben.

Se efterfølgende billede. Alt til uniformerne var sendt som foran skrevet fra Danmark. De fine røde frakker var ganske som i Danmark af god varm uld, uden hensyn til det varmere klima i Vestindien! Til højre ses en menig soldat med hvid eller gul besætning på frakken, hvor officeren til venstre havde sølv eller guld. På den sorte hat havde officeren en stor silkesløjfe, den menige havde pompon og kvaster. Officerernes kendetegn var ringkraven af forgyldt messing. Havde officererne også pudrede parykker? De hvide bukser var af lærred. Støvlerne havde nok en gang været læderstøvler, men var hurtigt afløst af viklers med sorte strømper udenpå, thi som kommandanten på St. Thomas, Johan Georg von Johnn, skriv i 1763 til Land Etatens General Commissariat " . . . siden det i Aaret 1755 andlagde Læder Toÿ umueligt her kand udholde mod det udi en kort tiid fortærer og bederver alle Vahre og Eereede Mineraliar, hvorved fast alle Mundering og Lædertoÿ er bleven forraadnet ved Lufft, og opædt af Insecter" ²⁶

²⁶ Rigsarkivet, 365, Generaltoldkammeret, Vestindisk-guineisk rente- samt generaltoldkammer, diverse sager, Zhalruller over de militære tropper i Vestindien, (1762 1770), 1763 Se: løst bilag

Dette fine billede af de vestindiske soldaters uniformer er fra Carl Bertrams bog "Vorstellung der Sämtlichen Königlichen Dänische Armee" fra 1761 med håndtegnede plancher af danske uniformer. Bogen er meget sjælden, den findes i 3 eksemplarer, Garnisonsbiblioteket på Kastellet i København har en, som jeg venligst fik lov til at affotografere.

Udover selve uniformen fik soldaterne også udleveret "under Monderings Sorter", som var sko, strømper, knæbukser, støvletter, skjorte, halsbind, vest og hårbånd. Til overmundering regnedes "kjole" (= den røde frakke) og hat.

Man må tænke sig til, hvordan de stakkels soldater havde det, når de for første gang stod opmarcherede i deres fine uniformer, med sabel og et tungt gevær i 30 graders varme. Det må have været et chok; men de skulle være repræsentative og vise flaget.

Maleri fra omkring 1816 af H.G.Beenfeldt, Rigsarkivet, Rentekammerarkivet 337.211.b - sådan cirka så Christiansted nok også ud i 1762; bygningerne der ses eksisterer endnu i dag. Bemærk soldaterne der står opmarcherede foran fortet og soldaten ved skilderhuset nær kajen.

Om indkvarteringen i fortet: Da William F. Cissel, historisk chef på Christiansværn Fort, viste mig rundt på fortet, så jeg et lille rum i fortets sydvestlige hjørne, hvor der nu stod nogle jernsenge. Det havde dengang været "sovesal" for 16 menige soldater. Det har været meget trangt, så sygdom havde let ved at sprede sig og moskitomyggen ikke skulle flyve langt for at smitte den næste med malaria, gul feber eller andre tropesygdomme.

Soldaterne, hvad lavede de? De stod vagt ved forterne, ved guvernørens bolig og ved andre vigtige huse. Der var røvere og pirater at forsvare sig mod, smuglere og slaveoprør at bekæmpe. Slaverne var jo i stort overtal, så det var vigtigt at vise styrke. Måske gik de patruljer, hjalp med at indfange flygtede slaver og var med til at opretholde ro og orden. Der var vel også været exercitser i en uendelighed. En vigtig ting var, dengang (som nu 😊), at pudse våben, sko og patrontaske, børste hat og kjole, vokse støvletter, pudre hår, krølle sidelokker, binde hårpisk og reparere på uniformen, noget en skræddersvend nok kunne finde ud af. Den ydre fremtoning var meget vigtig²⁷.

²⁷ taget fra <http://natmus.dk/historisk-viden/temaer/militaerhistorie/den-hvervede-haer/tjenesten/uniformer-og-vaaben/>

De hvide var et lille mindretal på De Vestindiske Øer. De der var kunne deles i 2 kategorier. 1) planterne der var rige folk, samt de øverste civile og militære embedsmænd 2) "det hvide proletariat" som ikke var stort, bestod af plantageforvaltere, underordnede embedsmænd og håndværkere. Nederst i det hvide proletariat var de menige soldater og matroser. I det meget klassedelte samfund, havde de 2 sidstnævnte kategorier kun få at dele deres fritid med.²⁸ Var man ikke beskæftiget med sine pligter som soldat, kunne man selvfølgelig gøre sig en promenade, gå i kirke om søndagen, besøge en af de utallige taverner måske i negerkvarteret, hvor kvinder stod til rådighed eller gå i teateret.

S A T U R D A Y, July 28, 1770.

S T. C R O I X.

+++++

BY PERMISSION.

At the THEATRE in Bass-End,
By the *Leeward-Islands Company of Comedians*,
On Monday Evening next, 30th July, will be
presented a TRAGEDY, call'd

The London Merchant,
Or, the History of
GEORGE BARNWELL.

To which will be added a FARCE, call'd
Flora, or Hob in the Well.

The Door will be open Half after Five,
and begin Half after Six o'Clock.

* * TICKETS (as no Cash will be receiv-
ed at the Door) to be had at the Printing-office
in Queen-street, at the Taverns, and of Mr.
Smith near the Theatre, at TWELVE SHIL-
LINGS each.

N. B. No Person can be admitted behind the
Scenes, nor any Negroe whatever in the House.

VIVANT REX & REGINA.

"Bass-End" = Christianssted

²⁸ Læs C. G. A. Oldendorp (1777) og Hans West (1793); sidstnævnte giver en vidunderlig beskrivelse af frinegerfruerne, se Vore Gamle Tropekolonier (Fremad 1952), bind 2, side 194

En anden rigtig god kilde til oplysninger om soldaterne er *Regimentskvartermesterens kopibøger over beviserne ved pengeregnskaberne 1758 – 1791*. Her skrives om udgifter til lønninger, mad og meget mere og indtægter bl.a. fra de 20 soldaters afdrag på forskudspengene. Der kvitteres også for modtagelsen af de 20 rekrutter 1762²⁹

I regnskaberne noteredes hver måned hvad hver mand fik udleveret af proviant fra de kongelige magasiner. Her er et udpluk af hvad Niels Hansen fik udleveret:

	BRØD	SMØR	FLÆSK	KØD
10/4-30/4 1762	6 stk	3 pund	-	9½ pund
13/5-14/6 1762	9 stk	-	18 pund	4½ pund
18/7-19/8 1762	7 stk	9 pund	10 pund	8½ pund
20/8-21/9 1762	7	8	11	19½
22/9-24/10 1762	9	5	11	12½
3/3-10/4 1765	8	-	10	-
10/4-12/5 1765	5	-	6	-
13/5-14/6 1765	5	3	2	9
15/6-17/7 1765	9	2	4	3
18/7-19/8 1765	5	2	6	3
20/8-21/9 1765	5	4	2	3
25/10-26/11 1765	9	9	8	15

Hvad man så kan bruge tabellen til, ved jeg ikke. Det må dog siges, at det ikke alene kan være hvad Niels Hansen fik at spist, for så var han døde af skørbug og andre sygdomme som følge af mangelfuld ernæring. Der må have været nogle grøntsager, frugt og måske fisk.

Da jeg for 25 år siden på Rigsarkivet fandt nogle støvede pakker med grå hæfter i, fornemmede jeg, at jeg måske var den første der bladrede i hæfterne, siden de på St. Croix var blevet pakket sammen for 200 år siden, thi fint sand dryssede ud fra imellem bladene³⁰. Hæfterne er Zahl Rullerne (betalingsruller/regnskaber) for de vestindiske tropper fra 1762 – 1770. Det kan jo ikke være heldigere ☺ En anden serie af støvede grå hæfter er Muster-rullerne, mønstringsruller, som viser navn, fødested, religion og anciennitet. Nogle få af disse ruller ligger blandet med Zahl rullerne.

Hver kommandant for de 4 forter udfyldte en Zahl-rulle for sit kompagni hvert kvartal. Der er separate ruller for artilleristerne. Når en soldat mønstrede ved en garnison blev han indført i rullen under et nummer. Som regel stod han under det nummer tjenestetiden ud, hvis ikke han blev forfremmet. Med tiden kunne der blive skrevet bemærkninger om soldaten. Den mest almindelige bemærkning var, at soldaten var død. Sammen med hver

²⁹ Rigsarkivet, Regnskaber, Vestindiske regnskaber, Regimentskvartermesterens kopibøger over beviserne ved pengeregnskaberne, 1762.

³⁰ Noget der vist brugtes til at drysse ud over det skrevne for at opsuge overflødig blæk

bemærkning blev der udfyldt en attest, med den samme ordlyd som i bemærkningerne. Attesterne ligger bagerst i hæftet, jeg tror at attesterne blev sendt til København. Der var dog også bemærkninger om desertation og i sjældne tilfælde om forfremmelse. Bagerst i nogle af hæfterne ligger, hvad jeg antager for kopier af breve der blev sendt til København. Deri er flere interessante ting. Her efterfølgende er løst og fast fra Zahl-rullerne 1762-1770:

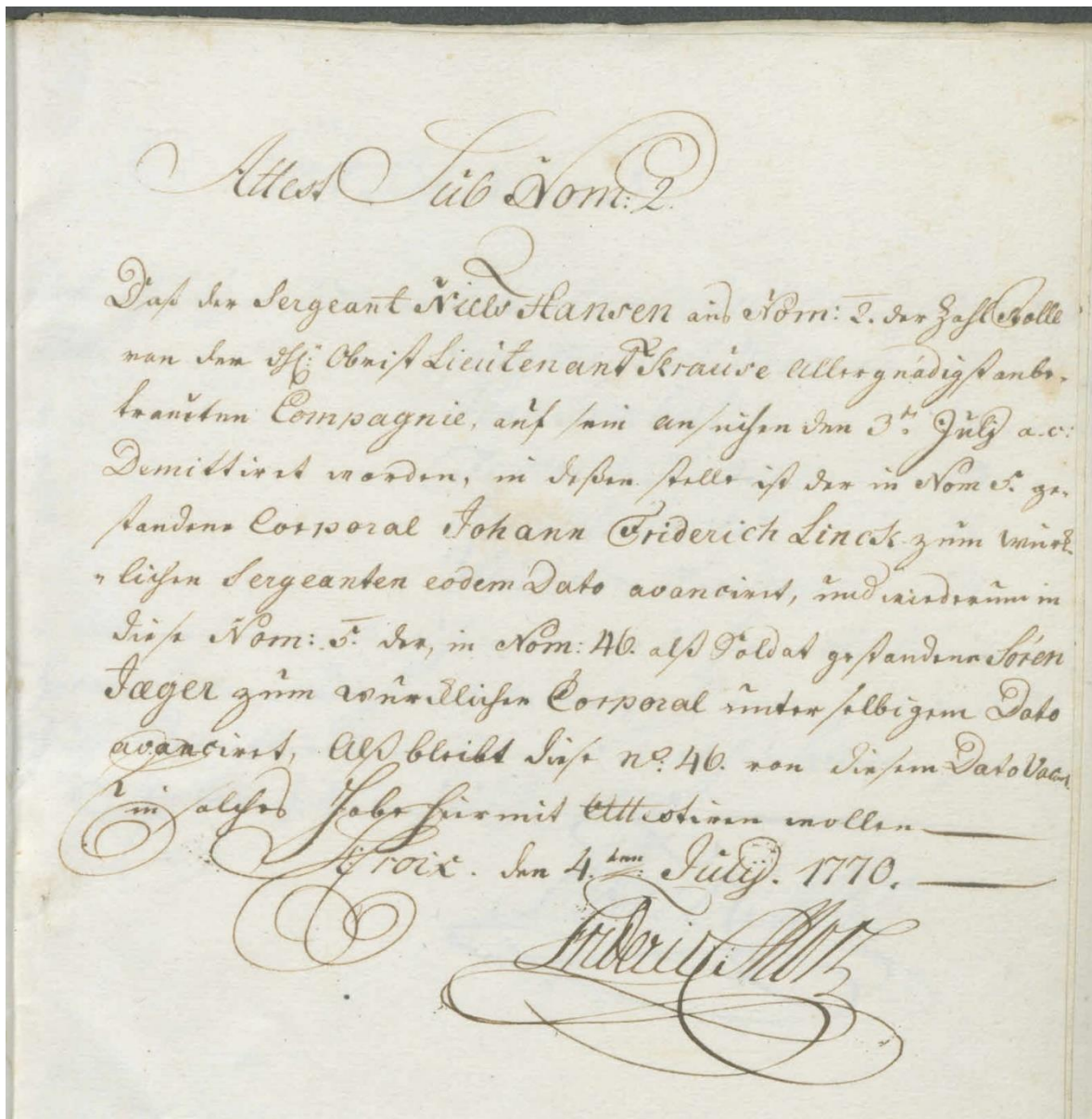
- Noget af det første er fra kommandant på St. Thomas, major von Johnn, i attesterne fra 1762 er navnene på de 10 soldater han modtog i april 1762
- Et langt brev om det uheldige ved alt læder og en bøn fra kommandanten: Send mig nogle gode håndværkere, der alene taler dansk, ikke fransk, engelsk eller spansk, så de har sværere ved at desertere / flygte.
- **Den 1. Zahl-rulle fra major Krause er fra 1. kvartal 1763 og der ses min Niels Hansen for første gang i en Zahlrulle. Han har fået nr. 49.**
- Blandt de menige er mange "vacante" numre; for St. Croix 1763 80 soldater og 19 vacante, 1764 73 soldater og 21 vacante o.s.v.
- Der er generelt en del franske navne blandt soldaterne.
- Der sivede gennem årene rekrutter ind, der havde ladet sig hverve for 3 år.
- St. Croix: 1764 73 soldater, 21 vacante - er de ikke døde, er de deserteret og af og til igen arresteret
- 1765 St. Thomas: 51 soldater, 36 pladser ledige
- **Zahl rulle 4. kvartal 1767: Niels Hansen forfremmes til korporal³¹ og får Zahlrulle nr. 5** - han steg i løn til 9Rdr/mdr og fik gule kvaster i hatten
- **Zahl rulle 4. kvartal 1769 degraderes sergent Henrick Leopold von Zuohs, nr. 2 i rullen, til menig soldat, på grund af "*hans slette og liderlige opførelse*" og korporal Niels Hansen forfremmes d. 29/11 1769 til sergent i hans sted ³².** - finere uniform, sølvbesætning på frakken og silke i hatten; måske ringkrave af forgyldt messing - lønforhøjelse til 11Rdr/mdr

³¹ I attesten står, at han blev forfremmet til "virkelig korporal", hvilket betyder, at han ikke alene fik titel og løn som korporal, men fungerede også som korporal

³² Se også: Rigsarkivet, Regnskaber, Vestindiske regnskaber, Regimentskvartermesterens kopibøger over beviserne ved pengeregnskaberne, 1769.

Nota. Leframmende = 7
 Sergeant Henrich Leonard von Gooß
 og thu 26de Kort. forsendt Gaus
 Vex og Liederlige og forhae De-
 graderet og i N. H. som Valdat, en-
 rollet. vide Attest No 2.
 Corporal Niels Hansen og forsendt
 dato i Gaus Jafsh N. H. som virkelig
 Sergeant enrollet vid Attest No 3.
 Valdat Johan Frederich Linder og Lii-
 gendens Gausen dato i Niels Han-
 sens Jafsh N. H. som virkelig Corporal
 enrollet, vide Attest No 4. —
 Gjerfra Afgaer.

- Efter ansøgning af 3 juli 1770 dimitterede Niels Hansen. Han havde da tjent i mere end 8 år. - I den tid havde Niels Hansen i alt tjent op til 800Rdr. Havde det været muligt at spare noget op?

Attest Sub Nom: 2

Das der Sergeant Niels Hansen aus Nom: 2 der zahlrulle
 von der dH: Obrist Lietenant Krause allergnädigst anbe-
 traueten Compagnie auf sein ansuchen den 3te Julj a.c:
 Demittiret vorden . . .

Hvordan gik det så de 20 soldater der blev udsendt i 1762?

- 7 døde inden for de første 2 år
- en blev dømt af højesteret og halshugget 1766, hvad han blev straffet for har jeg ikke fundet.
- 2 deserterede
- 3 deserterede eller døde inden 1. kvartal 1765 (lakune i Zahl-rullerne)
- 7 dimitterede efter afsluttet tjenestetid, hvoraf en formåede at blive forfremmet til sergent

Så ikke alle var af den slette kategori Jens Hansen modtog i 1749 og som historiebøgerne ynder at fortælle om. Jeg kan ikke lade være med at tænke, at Niels Hansen og de 6 andre der udstod deres tjenestetid, må have været af en speciel støbning. Det må have været stærke mænd med en høj moral og sikkert en fast tro på Gud, der kunne støtte dem i svære tider. De forstod at tilpasse sig klimaet og forfaldt ikke til druk og skørlevned. De tjente deres konge med ære.

de 20 der blev sendt til de Vestindiske øer foråret 1762

Id	navn	fødested	alder	fag	antal år	tjenestested	forløb
17	Adam Roos	Malmø	23	skræddersvend	6	St. Thomas	demitteret 9/8 1768
10	Christoph Böttiker	Petersborg	25	skræddersvend	6	St. Thomas	? ikke demitteret, må være død eller deserteret før 1768
12	Cornelius Larsen Grøn	Christiania	21	skræddersvend	6	St. Croix	død 4/12 1763
7	Dittlef Dithmer	Gluckstadt	29	skræddersvend	6	St. Croix	dimitteret 21/5 1768
13	Ener Olsen Winge	Christiania	23	skræddersvend	6	St. Thomas	død 23/11 1762
11	Friderich Reishig	Drontheim	23	skræddersvend	6	St. Croix	demitteret 28/6 1769
5	Hans Heinrich Haberland	Holdesheim	29		6	St. Croix	død 16/4 1763
20	Hans Hendrichsen	Præsø	22	-----svend	6	St. Thomas	deserteret 9/10 1765
9	Hans Jensen	Hadersleben	27	skræddersvend	6	St. Thomas	demitteret 16/5 1768
16	Jacob Peter Vogt	Hamburg	41	musikant	6	St. Croix	død 15/2 1764
18	Jens Christian Schoustrup	Vejle	25	skræddersvend	6	St. Thomas -> St. Jan 15/6 1762	"Er i følge Høyste Ræetts Dom halsugget den 2de Novbr." 1766
19	Jens Wiemann	Sverige	25		8	St. Croix	deserteret 8/12 1767
4	Johan Gottfried Christoph Muckardt	Anholt	25	-----svend	8	St. Croix	stadig soldat 4.kv 1770
14	Lars Pedersen Lie	Bragnæs	29	snekkersvend	6	St. Thomas	demitteret 18/5 1768
1	Mathias Brun	Hornum	38		8	St. Thomas	? ikke demitteret, må være død eller deserteret før 1768
8	Mathias Sørensen	Hadersleben	30	skræddersvend	6	St. Croix	død 18/12 1763 [eller 8/1 1766, en M.S. fra St.T/Fr.Fort]
15	Nicoley Meisner	Kbh.	27	skræddersvend	6	St. Thomas	? ikke demitteret, må være død eller deserteret før 1768
6	Niels Hansen	Kbh.	18	skræddersvend	8	St. Croix	corporal 27/11 1767; 28/11 1769; demitteret 3/7 1770
2	Peter Hansen Hiort	Århus	38		8	St. Thomas	død 6/10 1762
3	Søren Blanckenberg	Kbh.	24	blikkenslager	10	St. Croix	død 18/10 1766

KAPITEL 7 tehandler i København

Allerede i 1769 havde Generalguvernementet³³ på Skt. Croix udbetalt kost- og passagepenge til de soldater, der havde udtjent deres tid, så de gratis kunne vende tilbage til Danmark, og sende regningen til Generaltoldkammeret i København. Det var vel fra Generalguvernementet tænkt som et middel, til at blive af med uønskede elementer, der ikke formåede at skabe sig en tilværelse på øerne og meget imod de intentioner myndighederne i København havde, nemlig at befolke øerne med danske. Korrespondancen frem og tilbage vidner om at Generaltoldkammeret accepterede guvernementets fremgangsmåde, blot sidstnævnte forsynede den hjemsendte karl med en attest, bevidnende at han havde udtjent sin tid. Det fremgår ligeledes af korrespondancen og regnskaberne i København fra 6/10 1770³⁴, at pakhusforvalteren i Christiansted havde betalt kaptain Casten Hansen på skibet "*Den Dydige Sophie*" 40 Rdr for sergent Niels Hansens kost (ej udi kahytten) samt passage fra Skt. Croix til København.

Så langt så godt. I Øresundstoldens Regnskaber ses at Carsten Hansen passerede Kronborg 3/12 1770 på vej imod St. Croix. Han ankom 11/2 1771³⁵ Sådan som jeg læser nedenstående, forlod Niels Hansen ikke St. Croix før 1774.

Fra bogen om de vestindiske indvaanere (i Rigsarkivet) vides, at Niels Hansen erhvervede sig borgerskab³⁶ på St. Croix den 7. juli 1771. Kilden til den oplysning har jeg søgt forgæves³⁷, men sandt er det, han blev værtshusholder i Christiansted.

Efter således at have etableret sig, gik Niels Hansen på frieri. I Dronningens Gade No. 4 i Christiansted (i 1993 var der kun en tilgroet ruin på grunden), boede den tidligere byfoged på Skt. Thomas, Gregers Høg Nissen. Hos ham var en hvid tjenestepige³⁸. Dengang kunne antallet af hvide tjenestepiger på St. Croix tælles på én hånd, så hun må have haft rigeligt med bejlere. Det er muligt at Niels Hansen kendte hende fra sine sidste år som skrædderlærling i København, da hun var datter af en stærkt fortrukket skræddermester, der havde opholdt sig København fra 1758. Niels Hansen og tjenestepigen havde under alle omstændigheder begge opholdt sig i Christiansted i nogle år og haft mulighed for at se hinanden an. Han friede og fik hendes ja. Niels Hansen skrev selv i sin lille bog³⁹:

³³ Regnskaber, Vestindisk regnskaber 1757-1770, Kongens Vestindiske og Guineiske affærer, 1770

³⁴ Generaltoldkammeret, Vestindisk og Guineisk Generaltoldkammer, Europæiske Brevkopibog, 1770

³⁵ Udtagne sager, Ud- og indgående skibe

³⁶ = næringsbevilling

³⁷ Kilden er måske i Washington National Archive

³⁸ Læs mere om Gregers Høg Nissen og Christiane i "Historien om Christiane Pedersdatter Winther"

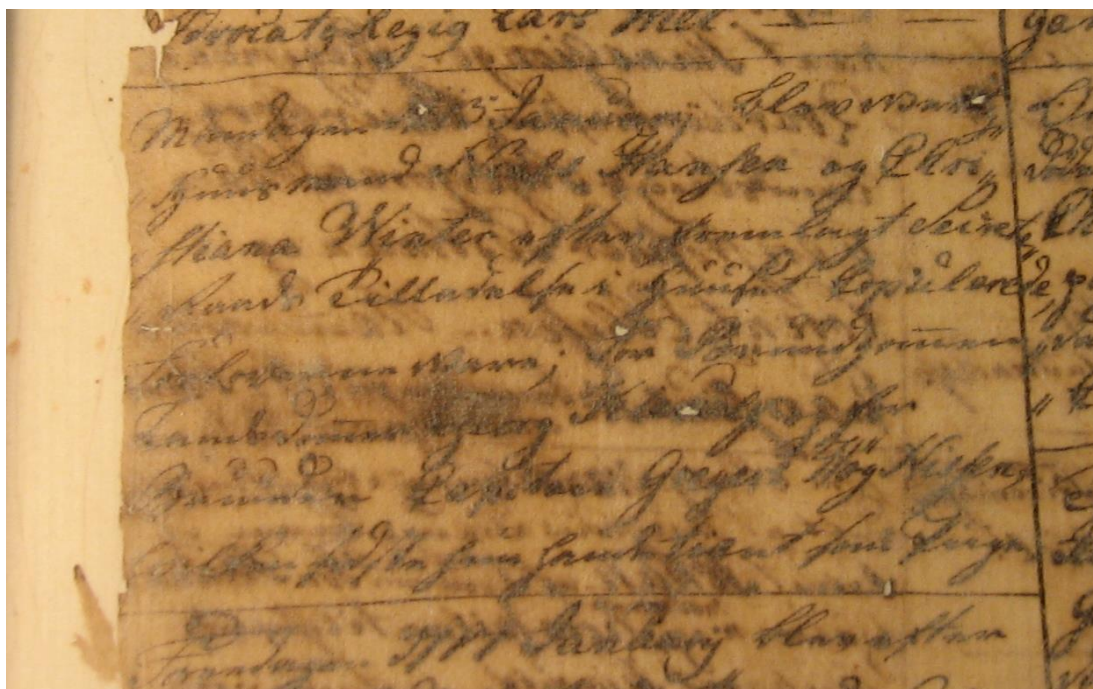
³⁹ Se [Appendix V](#)

1772 d. 13 januarij
 Havde ieg Brøllop i mit
 alders niii og tjiendte
 Aar med min nu værende
 Kohne Christiane Winther i
 Sit alders syv og tjiendte
 aar / Vores brøllop stod i Welæd
 le Hr Capt: G: Nissens Huus
 paa St Croix og der blev vi
 om aftenen Viet af Welærvær
 dige Hr Egerod Præst paa St Croix

1772 d. 13 januarj
 Havde ieg Brøllop i mit
 alders niii og tjiendte
 Aar med min nu værende
 Kohne Christiane Winther i
 Sit alders syv og tjiendte
 aar / Vores brøllop stod i Welæd
 le Hr Capt: G: Nissens Huus
 paa St Croix og der blev vi
 om aftenen Viet af Welærvær
 dige Hr Egerod Præst paa St Croix

Kirkebogen fra den tid er meget ødelagt af tidens tand, mange blade er næsten helt ædt op, andre er ulæselige. Jeg fik tilladelse til at se den originale kirkebog, se billede. Den er

pænt konserveret; men for ikke længe siden er siderne blevet belagt med rispapir og derved næsten umulige at læse og affotografere, så et billede som nedenstående kan i dag ikke gøres! Til mit store held, er siden med dette bryllup næsten helt bevaret og kan ved tålmodigt studie læses. [anno 1772]:

*Mandagen d 13 Januarj blev verts
Huus mand Niels Hansen og Chri-
stiana Winter efter fremlagt Secrete
Raads Tilladelse i Huuset Copulerede
forloverne vare; for Bruudgommen
Lands Dommer Georg Kierulff og for
Bruuden Captain Gregers Høg Nissen
hvilken sidste hun havde tient som Piige*

"Tilladelsen" kunne gælde, at en aftakket soldat giftede sig (havde han noget arbejde så han kunne forsørge en familie?), at blive gift uden for kirken, altså "i Huuset" eller at giftes uden forudgående lysning og trolovelse. Begge sidstnævnte var meget moderne dengang⁴⁰. Jeg antager at Niels Hansen var uden nævneværdig formue, måske havde han og Christiane lidt spareskillinger på kistebunden.

Den 31. august 1772 rasede en frygtelig orkan / hurricane i Caribien, der nok ødelagde alle skrøbelige huse og lagde sukkerrør og andre afgrøder ned, samt smadrede de skibe der var i nærheden. Orkanen er kendt, fordi Alexander Hamilton (USA's 1. finansminister), der da levede på St. Croix, skrev om orkanen i et brev til sin far, offentliggjort i The Royal

⁴⁰ Det lader ikke til at "tilladelsen" er bevaret i kilderne

Danish American Gazette, October 3, 1772⁴¹. William F. Cissel, historisk chef på Christiansværn Fort fortalte mig, at efter hans studier af beretninger om orkanen i 1792, var den meget værre end orkanen Hugo i 1989.

En ganske overset kilde til St. Croix' historie er "matriklerne"⁴². Det er skatteregnskaber for hver matrikel (og plantage) + kopskat⁴³ + grundskat fra 1758 til 1915. Deri skrives navnet på den der boede på matriklen, var der en kone? antal børn og antal hvide tjenestefolk; dernæst antal slaver. I Matriklen for året 1772 [optalt januar 1773] ses:

Kongens Gade.			
1.	Lucas Uijtendale Baron von Bretton	i	i
2.	Abraham Markoes Huus, derudi boer Niels Hansen	i	i
3.	Peter Kongelige Kapstatts Huus, derudi Sommer Donud Frøse	i	i

/2 Abraham Markoes Huus derudi boer

Niels Hansen 1 - 1 { = 1 mand, 1 kone}

i huset var tillige 1 hvid tjenestekarl og 1 voksen slave.

I matriklen af 1773 [optalt januar 1774] ses, at Niels Hansen og Christiane stadig boede i Abraham Markoes hus i Kongens Gade No 2, ingen børn, 2 slaver + 1 de havde til leje af Madame Hoffmann.

Matriklen 1774 [optalt januar 1775] er Niels Hansen og Christiane ikke til at finde. I avisen The Royal Danish American Gazette (1770-1801) finds en annonce:

THE subscriber proposing to depart for Copenhagen in the beginning of next month, prays all who are indebted to him will discharge their accounts by the end of this month, to avoid mutual trouble; he also desires all to whom he may be indebted will bring in their accounts, and they shall be discharged by
N. HANSEN.
May 13, 1774.

⁴¹ Google "hurricane 1772"

⁴² Vestindiske Regnskaber, Matrikel for St. Croix . . .

⁴³ Af tysk "kopf" altså skat pr. hoved

Fra panteprotokollen⁴⁴: 6/6 1774 sælger Niels Hansen negerinden Betje til generalguvernør Peder Clausen for 350Rdr; 11/6 1774 sælger Niels Hansen en negerdreng Johannes til Niels Jensen kontant, sum oplyses ikke; 11/6 1774 udsteder Niels Jensen en obligation til Niels Hansen på 570Rdr med pant i negerdrengen Johannes og et billardbord.

Jeg er ganske sikker på, at det er "min Niels Hansen", han skrev selv sit navn med 2 s'er. Havde de begge to fået hjemmeve? Jeg antager, at Niels Hansen indløst sin bevilgede billet og rejst med Christiane til København. Det næste jeg kender til Niels Hansen forgår i København. Den 15. september 1774 oprettes testamente om, at den længstlevende må hensidde i uskiftet bo; der var ingen livsarvinger = børn. Siden kasseres testamentet⁴⁵ Nogle dage efter gik Niels Hansen på Københavns Rådhus. Rådstueprotokol 1768-84 (mc28): "*Mandagen d. 19/9 1774 Niels Hansen fød i Kiøbenhavn (han foreviste afsked og Pas fra Vestindien) vandt Borgerskab for at handle med asiatiske vahre*" - i Kæmnerens protokol skrives der "*te og porcelain*".

Samtidig skrev han til Vestindisk Guineiske Rente- samt Generaltoldkammer⁴⁶ Brevdato 4/10 1774, indkommet 6/10 1774:

Niels Hansen Melder at han i 8 aar og 4 maaneder har tient som Soldat og Sergeant ved den Vestindiske Milice og siden været Borger paa St Croix i 5 aar; og da han nu hertil er ankommen og efter taget Borgerskabs Brev agter sig her at nedsætte, saa beder han, at Cammeret ville udvirke som Previllegium at handle med Vestindiske Producter i smaat og stort, tillige med Vahrer, som de Previligerede her handler allmindeligen tillades at handle med.

Collegii Resolution 13 oct:

Ansøgningen sendes til Cancelliet, og meldes samme, at Kammeret formeener Mandens begiæring kunde vel bevilges, i betragtning af, at han har tient længe og troe som Soldat og Soldaterne i Almindelighed, naar de har udtient gjerne tilstaaes saadannwe friheder.

I Danske Kancelli, Sjællandske Register anno 1774, no 642 står:

V:A:G: At Vi, efter Niels Hansen, som i 8 aar har tient under Garnisonen paa Vore Amerikanske Eyland som Soldat og Sergeant, samt derfra erholdte gode Afsked været i nogle Aar Borger paa St Croix, men nu haver taget Borgerskab i Vores Kongelige Residentz StadKiøbenhavn, hans herom allerunderdanigste giorte Ansøgning og Begiæring, samt i Betragtning af den fra Vores VestindiskeGvineiske Rente, og General Told Kammer for ham nedlagde forbøn, allernaadigst have bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at han i bemeldte Kiøbenhavn og hans Hustrue efter hans Død maae, foruden Ostindiske og Chinesiske Vahre, ligeledes handle med de fra Vore Vestindiske Eylande kommende Vahre og samme udi store og smaae Parthier afhænde, . . .
Christiansborg Slot den 18de Novembris 1774 ad Mandatum

⁴⁴ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra N folio 123+124; der findes ingen panteprotokoller for årene 1770 – 1772.

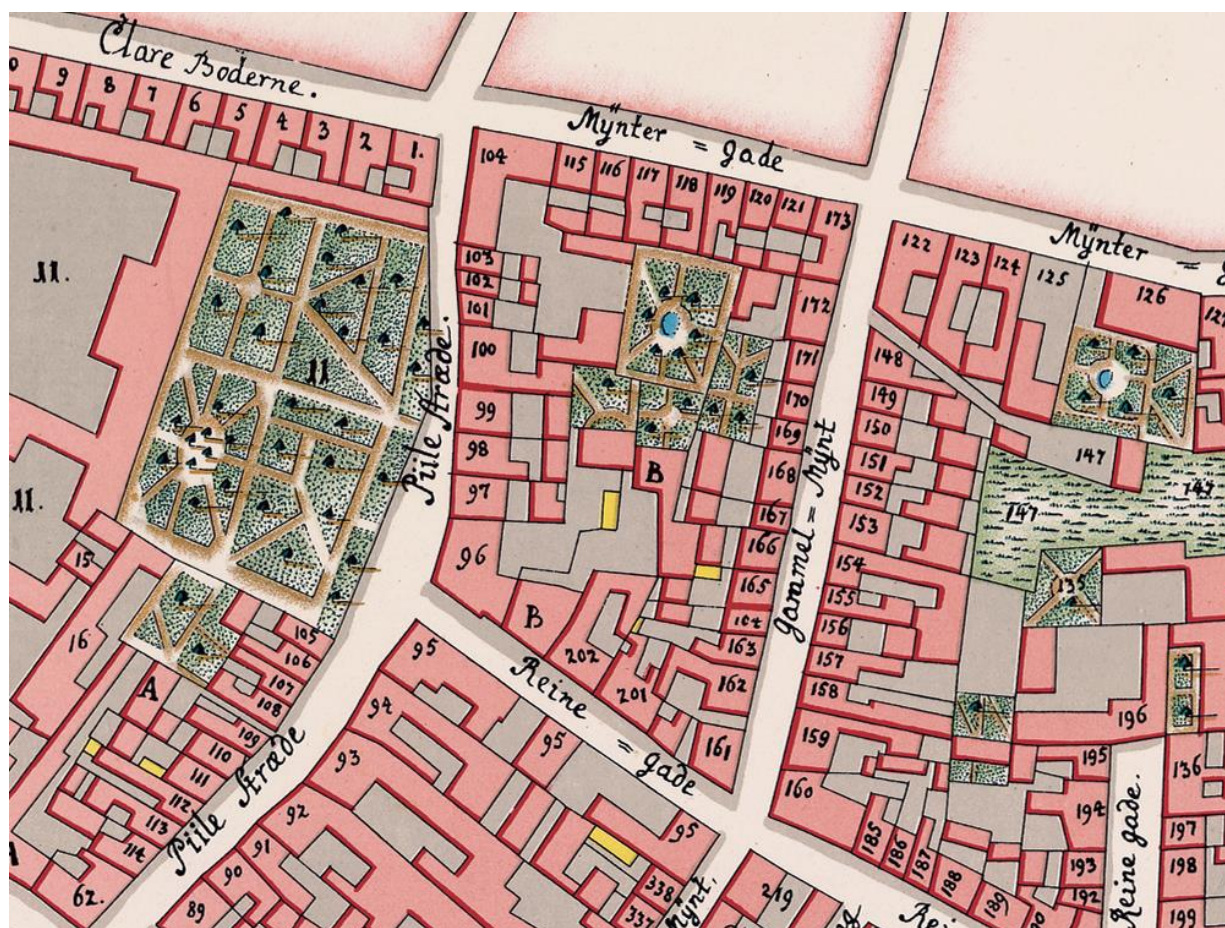
⁴⁵ DK, SjReg, 1774, sag 655

⁴⁶ Vestindisk Journal anno 1774, side 312, no 551

Med det privilegium og måske med gode kontakter på St. Croix var det muligt at tjene gode penge.

Det var åbenbart ikke nok med et lokale til te-forretningen, et helt hus skulle der til: ". . . om Eftermiddagen imellem 2 og 4 Slett efter Hr Sivebechs egen begiering samt foregaaende lovlig Publication er bleven opbudet og bem^{te} Hr Niels Hansen ved Hr Ebbe Svendsen som hoystbydende . . ." Huset lå på Gammel Mønt mat.nr. 153 (gl. matr 134) i Købmager Kvarter⁴⁷. Købsprisen var 4410 Rdr + div. salærer, købt og betalt kontant inden 11. december 1774. Ifølge Realregisteret var huset blevet tilskiødet hosekræmmer Christen Christensen Sivebeck 14/12 1761 (i 1757 ejedes det af Rasmus Kray). Det blev tilskiødet handelsmand og "negotiant" Niels Hansen den 20/6 1775⁴⁸. Huset var "med 5 fag grundmur til gaden og gården, 3 etager højt med gennemgående kvist over 3 fag, kælder under hele huset; baghus 6 fag grundmur til alle sider, 3 etager; bagved en mådelig stor haveplads, imellem for- og baghuset et trappelus, et temmelig stort gårdsrum deri en Protion færsk pompevand, 4 locumer, overalt i værelserne 15 jernkakkelovne." - Det var det selv samme hus som skræddermester J.G. Ander boede i, da Niels Hansen var i lære hos ham! - Men hvordan var Niels Hansen blevet i stand til at betale 4410Rdr kontant?

Fra Geddes kort anno 1761

⁴⁷ Dengang som nu inddeles indre København i kvarterer

⁴⁸ Se Hof- og Stadsretten, 1. afd. Realregister for Købmager Kv. samt Skødeprotokol, side 521 - se også panteprotokollen 1773-83.

Fra Geddes eleverede kort 1761

	153. Rasmus Kray
	154. Niels Kongsberg,
	155. Andreas Bodt,
	156. Hans Jacob Knudsen
Gammel	157. Johan Nagel,
Mynt,	158. Johan Casper Hobel,
	159. Friderich Tafman

Så var forretningen åben og man kan finde den nævnt i "Københavns politiske Veyviser" (det der nogle år efter blev til KRAKs Vejviser) år for år; der står dog ikke andet end "Hansen, Theehandler, GI Myndt 153"⁴⁹

⁴⁹ Ved at undersøge auktionsprotokoller fra f.eks. Asiatick Co. og fra de der solgte vestindiske varer, toldarkivet (hvis noget er bevaret), tinglyste gældspapirer og de 2 aviser o.s.v. vil det muligvis kunne lade sig gøre at kaste lys over hans forretning. Se 2 x aviser 1774 - 1783, specielt 1783, se kbh. mag. reso 1774- 84 - Det kunne være spændende at finde noget mere om hvad han solgte; men det får vente.

Det var ikke alene forretning der blev tænkt på, der blev også tid til familieførøgelse. Fire børn blev døbt i Skt. Nicolaj kirke og om hvert barns dåb skrev Niels Hansen i den lille bog dato, navn og fadderne.

1775 d 11 Dember
 Fylte min Kohne Sit 30aar
 og d 4de i Samme maaned föte
 Hun os en Datter til verden
 Som blev døbt i St Nicolaj
 Kirke af Høyær værdige Hr
 Lemming: Sogne herre og der
 kaldet i daaben: Johanne Maria
 Faderne vare Madam Anna
 Maria Solberg Brögger Kohne og
 Jomfru Birgitte Solberg
 Hr Asser Sperst
 Bog Holder Batier
 og Brögger Søren L. Solberg

Niels Hansen

1775 d 11 Dember
 Fylte min Kohne Sit 30 aar
 Og d 4de i Samme maaned föte
 Hun os en Datter til verden
 Som blev Døbt i St Nicolaj
 Kirke af Høyær værdige Hr
 Lemming: Sogne Hærre og der
 Kaldet i daaben: Johanne Maria
 Faderne vare Madam Anna
 Maria Soelberg Brögger Kohne og
 Jomfru Birgitte Soelberg
 Hr Asser Sperst
 Bog Holder Batier
 Og Brögger Søren L: Solberg
 / Nels Hanssen

Derefter kom Andreas, født 6/1 1778, Abraham, født 8/7 1780 og Isak, født 3/9 1781. Ved børnenes dåb skrives i kirkebøgerne at faderen var tehandler.

Huset på Gammel Mønt sælges d. 10/12 1783 for 6026Rdr; fortjeneste = 1616Rdr⁵⁰. I mellemtiden blev Niels Hansen tilskødet huset Ved Gammel Strand matr. 261 d.19/6 1780, købt kontant for 4800Rdr og solgte det igen 26/7 1781 for 5000Rdr.

⁵⁰ En håndværker tjente ca. 30skilling/dag, noget = 97Rdr/år (højt sat). Niels Hansens fortjeneste svarer til 16 års løn.

Endnu en gang, 6/7 1782, fik Niels Hansen og Christiane kongens allernådigste bevilling til, at den længst levende måtte hensidde i uskiftet bo.

Niels Hansens omgangskreds kan vi få et lille indblik i, ved at se på fadderne til hans børn.

- Af (sikker) familie: Christianes lillesøster kgl. operasanger og skuespiller Christine Winther og Christianes grandfætter prokurator Andreas Christen Palle
- Vestindiske kaptajner: Morten H. Rønne, Andreas Bølle, This Peter Cleemens, J. Daniel Steenbek, Jacob Schreiber, kaptajn Lolles kone og datter
- De øvrige (er nogen i familie?): Brøgger Søren L: Solberg + kone Anna Marie + datter Birgitte, Hr Asser Sperst, bogholder Batier, fru Cammeraadinde A Molia Port, Jomfru Antonette Maria Werlig, Hr Cammeraad Søbøtke, Canseli Raad Hans Freeld, brøgger Hr Lars Madsen og kræmmer Smidt

KAPITEL 8 1784 og frem

Man kan tænke, at Niels Hansen havde fået nok af livet på St. Croix. Savnede han det virkeligt eller var der andre årsager? Måske fristede den meget indbringende handel, han havde stiftet bekendtskab med. Sikkert er det, at han ikke gik fallit i København⁵¹. Niels Hansen rejste i 1783 med kone og 4 små børn til St. Croix, et voveligt projekt skulle man synes; men han viste vel hvad han gjorde.

I "Matriklen" for St. Croix 1783 [optalt 24/11 1783] ses, at Niels Hansen boede i justitsråd Jude Schusters hus, Kirkegade nr. 4, med kone, 2 sønner og 2 døtre {det var nu 3 sønner og 1 datter} samt en voksen slave.

Den 12/7 1785 fødte Christiane en datter, der blev døbt i Christiansted kirke og kaldet Sara Christina. Desværre døde datteren Johanne Marie, begravet 2/9 1787 bare 11 år gammel.

Matriklen 1786⁵²: Kongensgade 56+57, tilhører købmand Nicolas Cruger . . .

- " her bor Værtshusholder Niels Hansen"
- med hustru, 2 sønner (der var nu 3 sønner) og 2 døtre, samt 7 slaver. –

Matriklen 1787 skrives at Niels Hansen atter boede i Abraham Markoes hus i Kongens Gade nr. 2, der var 1 søn og 2 døtre. I foråret 1787 sendte Niels Hansen sine 2 ældste sønner, Andreas og Abraham, til København for at gå i skole der. Det var børnenes møster, den kendte kgl. skuespillerinde Birgitte Christine Winther der fik ansvaret for dem og hun satte dem i kost og logi hos lærer S.C. Eberhardt i Vingaardsstræde⁵³.

Matriklen 1788 skriver 1 søn og 1 datter, samt 9 slaver.

Matriklen 1789 er lig 1788, men med 11 slaver.

*"Vedhørende Niels Hansens fuldmagt til hans Kone, Albert Ursin og John Tutein, d:d: 14 Juny 1790 - Jeg underskrivne Niels Hansen tilstaar hermed at have i Anledning af min nu forehavende hjemreise indsat som jeg og hermed beskikker constitueret Toldforvalter Albert Ursin og Kiøbmand John Tutein til at være tillige med min Kone /: som her paa Stædet forbliver ./ . . ."*⁵⁴. Formålet med rejsen var måske, at en søn eller dem alle 3 kunne komme i skole i København.

Matriklen 1790 [optalt 18/11 1790] fortæller at Christiane var alene med en datter samt 10 slaver og *"her holdes Romboed"*.

I år 1803 hed det⁵⁵: *"Bevillinger til at holde Rumbod, det er at sige: et Værtshuus, hvor Rum i Glasseviis udskienkes, gives kun til blanke Borgere og ikkun paa 3 Aar; dog kunde disse Bevillinger efter Omstændighederne fornyes"*. Om rommen; man brugte blyrør til "sneglen" og man havde nok ikke styr på temperaturen, så rommen indeholdt træsprit og

⁵¹ Ifølge skifteprotokol over fallenter.

⁵² Matriklen 1784+85 eksisterer ikke

⁵³ København Stadsarkiv, kopibøger til Magistratens Resolutionsprotokol (for året 1789), papirer til side 134.

⁵⁴ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra T2, 1788-1793, folio 268b.

⁵⁵ Se [Appendix III](#)

den var ikke fuselfri. Den bedste rom produceredes af den første presning af sukkerrørene. Rommen skulle ved lov ligge på fade i mindst 3 år. Uforskåret rom lå på ca. 90%. Den billige rom lavedes af affalds-pres, den blev ikke lagret og kaldtes "Kill Devel" fordi den var fatal.

Niels Hansen får den 29/7 1791 kongelig allernådigst tilladelse til at indkalde sine kreditorer⁵⁶ både i København og på St. Croix "sub poena præclusi & perpetui silentii" = gør krav gældende og siden tie. Dette proklama læses 3 gange ved Københavns Hof- og Stads Ret og indføres 3 gange i aviserne; samt blev læst ved vestindiske retter 6/12 1791 og annonceres i aviserne der. Kreditorerne kunne så komme og fremføre deres krav; 3 måneder efter var der lukket for kassen og kreditorerne kunne derefter ikke komme og gøre nogen fordring. I København var det prokurator Andreas Christian Palle (fætter til Christiane) der tog sig af Niels Hansens sager - Men hvorfor? For at gøre rent bord og se hvad der var tilbage?

Matriklen 1791 [optalt 17/11 1791], her er Niels Hansen er tilbage, der er ingen sønner og "*her holdes Romboed*".

Matriklen 1792 [optalt 16/11 1792], familien Hansen er væk, de opholder sig ikke i Christiansted. Forklaringen kommer nok her:

"Jeg underskrevne Niels Hansen⁵⁷, Borger her af stædet, som nu agter at reise til Europa, bekiendt og vitterlig Giør herved til mine fuldmægtige her paa Stedet at have antaget Hermanuo van Tiel og Albert Ursin for paa mine Vegne at indcassere og oppebære ald indestaaende Giæld, som ieg her maatte nødes at lade indestaae, efter en dem derover leveret Liste med de dertil Henhørende Documenter, samt ved offentlig Auction at bortsælge det lidet efterladte, efter Specification og beløbet saavel der afsom af hvad ellers maatte indkomme. At tilsende mig saa snart mueligt Helst i Vexler; Ligeledes nøye at varetage de hos Frue Maria Kiærulff efterladte og mig tilhørende 4 Negere efetr Dem levere Contract imellem bemeldte Frue Kierulff og Selv, og ellers paa ald anden maade at varetage mit Bedste, og skal bemeldte van Tiels og Ursins qvittancer og giorte Handlinger af mig ansees og være ligesaagydig som ieg dem selv gjort havde. Skulle det hænde sig at en af bemeldte mine Fuldmægtige skulle enten ved Døden afgaae eller forlade Landet, da skal den efterblivende være bemyndiget i den afdødes eller afreistes stæd, at antage en Anden god mand. Til Bekræftelse under min Haand - Christianstæd den 19de Juny 1792 / Niels Hansen

Hvor mange gange rejste Niels Hansen frem og tilbage, både i 1790 og i 1792? I København oprettes 10/10 1794 et testamente lydende på, at datteren Sara skulle arve på lige fod ned sine brødre. Men hvad var formålet med rejserne til København? Hvad lavede familien 1792-1795?

Tilbage på St. Croix⁵⁸. 15/8 1795 lejede Niels Hansen af Thomas Hutchison⁵⁹ "*the upper part of the House No 59 in Kings Street, as he now occupies, with the upper part of the*

⁵⁶ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra T, 1788-1793, folio 529 samt DK, Vestindiske sager 1789-99, folio 187.

⁵⁷ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra T, 1788-1793, folio 606.

⁵⁸ Jeg skal prøve at tælle, hvor mange gange han krydsede Atlanten

⁵⁹ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra U, 1793-1797, folio 458.

House adjoining having the upper Gallery, the Two back Cellers under the Large house; Cistern, Negerhouses . . .”, lejen var 1600 “pieces of Eight” / måned. Der boede han så med 1 søn (nok Isak) og 5 slaver; men uden Christiane! Samme matrikel (1795, optalt 18/11 1795) røber, at i Kongens Gade No 2, i Abraham Marcoes hus ”her holdes Værtshuus”.

Matriklen 1796 [optalt 21/11 1796]: Kongens Gade No 2, Abraham Marcoes hus, her bor ”*Værtshuusholder Niels Hansen med Hustru og en datter + 5 slaver*”; så Christiane var altså genforenet med sin mand, sønnerne var nok efterladt i København, hvor det vides, at Christianes søster kgl. operasanger Birgitte Chirstine Winther holdt lidt øje med dem. Længere nede: ”*Compagniets Gade No 56 Niels Hansens huus leedig*”.

Henry Wright var afgået ved døden og efterladt sig en grund og et hus, Compagniets Gade matrikelnummer 56 A&B. Den grund og det hus købte Niels Hansen 10/2 1796 for 7500Rdr vestindisk coutant og betalte det over 3 terminer, 1/4 1797, 1/4 1798 og 1/4 1799⁶⁰

Det er det store hus med hvidt tag, der er Compagniets Gade 56 A&B. Bag ved huset er der flere mindre huse og nogle interessante detaljer, bl.a et lille ildsted og en gravsten i en port. I 1993 var der en fin restaurant i gården kaldet Captains Table. Var det virkelig er det hus Niels Hansen ejede? Det blev undersøgt nøje ved hjælp af arkivarerne i Christiansted

⁶⁰ Se pantebogen Litra V folio 284

og vi kunne ikke komme frem til andet end at det var Niels Hansens hus. Den nuværende ejer, en advokat, viste mig rundt og fortalte, at han havde noget før 1993 givet 1.000.000USD for huset. Alle de gamle huse er fredede⁶¹.

Gård og baghus i Kompagnigade 56

⁶¹ En meget detaljeret opmåling af Kompagnigade matrikel 56 A&B fra omkring år 1800 {kilden har jeg glemt} se [APPENDIX IV](#)

Her nedenunder ses et ildsted beliggende på 1 sal i en sidegang til hovedbygningen.

Skatter, skatter, skatter⁶²: *"Det tillades Niels Hansen, at holde Rum boed udi byen Christianstæd, imod at han aarligne udi den Kongelige Kasse erlegger Tive Rigsdaler, rettende sig for det øvrige efter de om Rum-boeder udgangne Anordninger. – St: Croix den 6te Maj 1796"*.

Matatrikel 1797 som 1796 dog 7 slaver

Matatrikel 1798 som 1796 dog 7 slaver

Matriklen 1799 [optalt 18/11 1799] flyttet til Compagniets Gade No 56 A&B

"Niels Hansens huus"

- *a, her boer han selv med Hustru og Børn {2 sønner, 1 datter}*
- *b, dittos huus, her boer Missions Præsten Mackeprang*
- *9 slaver*

Matriklen 1800 [optalt 17/2 1800] Compagniets Gade No 56 A&B

"Niels Hansens huus"

- *a, her holdes Rom boed*
- *b, her boer han selv med Hustru og Børn {1 datter}*
- *8 slaver*

Matriklen 1801 [optalt 30/8 1802 OBS] Compagniets Gade No 56 A&B

"Niels Hansens huus"

- *a, her holdes Rom boed*
- *b, her boer han selv med Hustru og Børn {1 dreng og 1 datter}*

⁶² Rigsarkivet, Vestindisk Lokalarkiv, Generalguvernørens Arkiv, Diverse, Bevillinger til at holde Rombod 1774-1820

- 10 slaver

Men men men⁶³ *“St. Croix Anno 1800 den 6 may fremstod for mig Hans West⁶⁴ konstitueret Kongl: Notarius publicus paa Eilandet St. Croix i Amarica Niels Hansen borger og handelsmand her af stedet som dikterede følgende fuldmagt. - Jeg underskrevne Niels Hansen der agter med første at gjøre en Reise til fædrelandet beskikker og udnævner herved min Hustru Christiane Hansen fød Winther . . .”*. Hvad var grunden til den rejse? Har jeg talt rigtigt, krydsede Niels Hansen Atlanten i alt 7 gange i sit liv, det tror jeg er en rekord.

Og så Folketælling 1801 [optalt ca. 1/2 1801], i København, St. Annæ Østre Kvarter mat.nr. 162, der bor

<i>Niels Hansen</i>	58 år	<i>i 1. ægteskab</i>	<i>Vestindisk købm.</i>
<i>Abraham Hansen</i>	21 år		<i>stud. jur</i>
<i>Isak Hansen</i>	20 år		<i>købm. karl</i>

Tæt ved, på mat.nr. 165 boede børnenes berømte moster kgl. operasanger Birgitte Christine Winther. - Som det ses af Matriklen ovenfor, var det et kort visit i København.

Herunder har jeg samlet lidt af hvad Christiansted Byfogeds Panteprotokoller indeholder. Det giver et lille indtryk af livet på De Vestindiske Øer dengang. Det var for en skræddersvend eller for en soldat, der allerhøjst kunne tjene ca. 90Rdr om året, ufattelige beløb der her jongleres med:

- 19/5 1789: *”Jeg underskrevne Maria Sal Kierulffs tilstaar og herved vitterlig Giør at have solgt skiødet og afhendet, ligesom ieg herved fra mig og mine Arvinger Sælger Skiøder og afhænder til Niels Hansen og hans Arvinger, en mig tilghørende . . . Negerinde kaldet Present men døbt Dorothea, med hendes 3 børn Augustine Peternelle, Friderica og Friderich”* for 600 rdr vic⁶⁵
- 19/1 1790: Købte eller solgte Niels Hansen et ”Complet Billiard-Bord” ?⁶⁶
- 1/6 1790: Niels Hansen låner B. Daniel 270Rdr vic til 6% (pa) mod pant i hus⁶⁷
- 17/3 1800: *”imodtaget af Hr. Claus Hansen Dr(?) 100 som er Ballance af en Negerinde ved Navn Eva solgt ham forrige Aar for den Summa Fiire Hundrede Rigsdaler Vestindisk Courant / Niels Hansen⁶⁸*
- *”St. Croix den 24 Martii 1800 imodtaget af min datter Sarah Hansen den Summa Tredsindstyve og Toe Rigsdaler __ Vest Cour, som Ballance af en Negerinde*

⁶³ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra W, folio 46

⁶⁴ Skolelærer og forfatter af en bog om livet på St. Croix, den kan lånes på Kgl. Bib.

⁶⁵ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra T1, 1788-1793, folio 91, No 6

⁶⁶ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra T1, 1788-1793, folio 203. No 9.

⁶⁷ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra T1, 1788-1793, folio 2263.

⁶⁸ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra W, 1800 -1801, folio 15.

navnlig Hegar, købt for hende den 6te May 1795 for rd 350, hvilke saaledes Tid efter anden aldennes er afbetalt og hvorfor herved qvitteres - hiemlende hende herved tillige fuldkommen Eiendoms Ret til bemelte Negerinde Hagar med hendes i bemelte Tid avlede 2de Børn navnlig en Mulatte Pige ved Navn Petrine og en Negerdreng ved Navn Jsmael med deres videre Afkom / Niels Hansen⁶⁹

- *”Annammet af Hr Christian Friderichsen den Summa 500rd hvilke Fem Hundrede Rigsdaler vestindisk Courant er fuld betaling for Købesummen af en Neger Coffi, bemelte Hr Frederivhsen mig afkøbt haver. Christianstæd, den 3de April 1800 / Niels Hansen⁷⁰*
- Den 11/5 1800 lånte Niels Hansen 1000Rdr af madame Anna Margrethe Ursin imod pant i huset Compagniets Gade 56⁷¹
- *St Croix den 23 Mai 1800 Imodtaget af Hr JF Kamp for en Negerdreng navnlig Peter den Summa Fiire Hundrede og Tyve Rigsdaler DvC hvorfor qvitteres / Christiane Hansen⁷²*
- Den 4/3 1801 betaler Niels Hansen 2000Rdr til Albert Ursin og en obligation af 28/7 1798 udslettes.⁷³
- Den 2/5 1801 betaler Niels Hansen de 1000Rdr han lånte af madame Anna Margrethe Ursin⁷⁴
- Den 24/3 1802 låner Niels Hansen 3000Rdr ViC af madame Dorothea Maria Fredericksen til 6% p.a. imod pant i huset

Og så videre og så videre.

Som følge af den internationale situation i slutningen af 1700tallet blev de Vestindiske øer okkuperet af englænderne i 1801. Okkupationen varede i 11 måneder. Efter englændernes bombardement af København og ranet af flåden i 1807 blev øerne atter okkuperet. Følgerne af okkupationen kan den dag i dag mærkes på forunderlig vis. For at få skik på trafikken, havde man i England bestemt, at kørsel på vejene skulle forgå i venstre side. Den lov indførtes under okkupationen af de Vestindiske øer, således at man stadig i år 1993 kører i venstre side. Men - alle bilerne er almindelige amerikanske biler, med rattet i venstre sider også de klassiske gule skolebusser er bygget til højresidekørsel. Når så en skolebus standser, sættes alle lygter til at blinke og man kan se skolebørnene myldre ud på midten af vejen!

⁶⁹ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra W, 1800 -1801, fol.18, No 19.

⁷⁰ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra W, 1800 -1801, folio 25.

⁷¹ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra W, 1800 -1801, folio 39

⁷² Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra W, 1800 -1801, folio 46, No 7

⁷³ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra W, 1800 -1801, fol. 161 No 1.

⁷⁴ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christianssted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra W, 1800 -1801, fol. 171 No 2.

Pro Memoria

Tidens Løbet 1762. gav mig for Høflighedens
 og Jætte mig for den Landst. Forsk. som Meli:
 .kavn og Jætte som Høflighed - og Lombard
 Guld og Jætte 1771. Med sin samvittige
 Travertin i København, og Landst. Børn
 og Jætte. her de Jætte, blev Lombard Børn
 elygnen min Børn frataget af det de vorde
 i de Gøttensur vand, og en Jætte Jætte
 mig Jætte indgav den Kongelig Lykkelighed
 Høflighedens Indgivning Commission.
 Christenblad den 24de febr 1802.

indsendt af
 Niels Hanssen

Lic
 Dan Kongl Høflighedens Indgivning Commission
 36

Pro Memoria

*Siden Aaret 1762. har ieg for størstedeelen
 Opholdt mig her paa Landet – først som Mili
 taere og siden som Vertshuus- og Romboed
 holder siden 1771- Ved min seeneste
 Fraværelse i Kiøbenhavn, og Landest Over
 givelse til de Engelske, blev Romboed bevil
 lingen min Kone frataget af det da væren
 de Gouvernement, og om hvis Fornyelse
 ieg herved ansøger den Konglig beskikkede
 Vestindiske Regerings Commission
 Christiansted den 24de febr 1802*

*underdanigst
 Niels Hansen*

Til Den Kongl Vestindiske Regerings Commission⁷⁵

Underskriften røber at selve brevet ikke er af Niels Hansens hånd.

Matriklen 1802 er på mystisk vis nøjagtig mage til Matriklen for 1801.

Matriklen 1803 [optalt 15/11 1803] Compagniets Gade No 56 A&B
 "Niels Hansens huus" {huset var i alt på 871 kvadratalen⁷⁶}

- a, her holder han Rom boed
- b, her boer han selv med Hustru og Børn {2 sønner, 1 datter}
- 11 slaver

Fra Dansk Vestindisk Regerings Avis findes disse annoncer:

*For Sale by the Subscriber, at his House No. 56,
 Company's Street, viz.*

Best old Rum pr. gallon,
 Ditto Coniac Brandy pr. gallon or bottle,
 Old Madeira Wine at different prices,
 Ditto Rhenish ditto,
 Batavia old white Arrack pr. bottle,
 French vinegar - - ditto,
 Danish Beer - - pr. ditto,
 Black pepper pr. lb. and
 Sundry other articles.

N. HANSEN.

5th Nov. 1802.

⁷⁵ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Generalguvernørens Arkiv, Borgerbreve, Bevilgede Ansøgninger H - L, 1752-1842, VL 338.

⁷⁶ Svarer vist til 344m²

Fra 1803 St. Croix Avis nr. 14

Danish Beer at two bitts pr. bottle, is to be had at No. 56, Litr. A. in Company's Street, by
Niels Hanssen.

Dansk øl, ak ja, allerede dengang 😊

The Subscriber has for sale at his Rum Store No. 56, in Company's Street, very reasonable, the following articles, viz:

Best old Brandy at the rate of 2 dollars per gall.
Old Madeira wine by the dozen or single bottle,
Rhenish wine by the dozen at 12 ps. 4 bitts,
White Batavian Arrack at 1 dollar per single bottle,
French white wine vinegar from 3 to 4 bitts per bottle,
Danish Beer per bottle, about 150 fb black Pepper,
very cheap by taking the whole, and fine
velvet Corks by the groce.

N. HANSSSEN.

8th Aug. 1803.

Underkrevne agter om kort Tid at reise til Europa.

ANDREAS HANSEN.
ABRAHAM HANSEN.

Christianstæd den 11te April 1804.

Enesteminiesterialbog for den evangeliske menighed på Skt. Croix 1804. Præsten noterede almindeligvis kort de begravede, med dato, navn og alder. Som noget ganske enestående skriv præsten følgende lille levnedsløb, anno 1804:

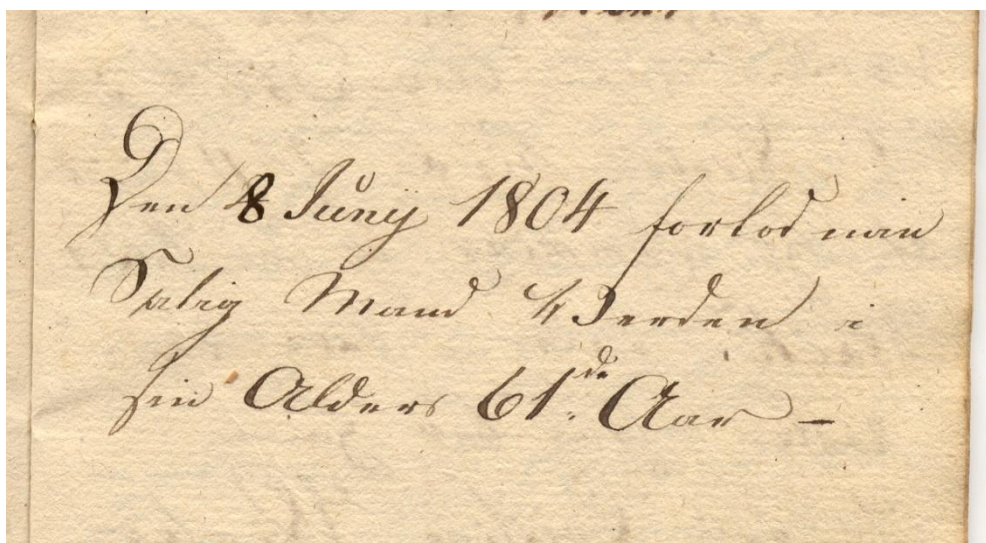
Jun:
 Jun 8 Døde Borger og Rumhand
 ler Herr Niels Hansen i sit Alders
 62 Aar. Han kom for mange Aar
 tilbage her ud til Landet som Sol
 dat, blev efter flere Aars Tien
 ste Underofficer, - og derpaa

forlod den militaire Stand. - Som
 Borger Mand og Fader her i Staden
 Var hans Vandel reen og ustraffe
 lig - og han døde med sande
 Christens Haab og Beroligelse. -
 Fædrelandet ønskes mange saadanne
 Borgre.
 Jun 26 blev begravet Leen Comis
 sionær Hans Peter Swensen

Jun:

Den 8 døde Borger og Rumhand
 ler Herr Niels Hansen i sit Alders
 62 Aar . Han kom for mange Aar
 tilbage her ud til Landet som Sol
 dat, blev efter flere Aars Tien
 ste Underofficer, - og derpaa
 forlod den militaire Stand. – Som
 Borger Mand og Fader her i Staden
 Var hans Vandel reen og ustraffe
 lig - og han døde med sande
 Christens Haab og Beroligelse. -
 Fædrelandet ønskes mange saadanne
 Borgre

Efterfølgende skrev Christiane i sin mands lille hæfte, med en flot håndskrift:

Christiane hensad i uskiftet bo, så et fyldigt skifte efter Niels Hansen må vi desværre undvære; men noget er der dog. Læs hendes historie her efterfølgende.

Niels Hansens efterslægt er alene sønnen Abraham Hansens ældste datter. Hun blev gift i en meget sen alder og der kom ingen børn i det ægteskab. - MEN hun havde som 15årig i hemmelighed født en datter på Den Kongelige Fødselsstiftelse. Pigen blev som spæd "udsat" = kom i pleje i Sørringe på Vestsjælland hos en bonde ved navn Niels Hansen. Det barn er min tipoldemor.

Læs nu Historien om Christiane Pedersdatter Winther for at gøre min slægts relation til St. Croix færdig.

ANDEN DEL

HISTORIEN om CHRISTIANE PEDERSDATTER WINTHER

KAPITEL 1

Hun kom til verden på rytterskolen i Store Heddinge på Stevns⁷⁷ den 11. december 1745 og døbt i kirken:

*xbr skoleholder Peder Winthers barn
Christiane –
Jomfru Buch bar det,
faddere Jens Beackman, Peder Poulsen,
Anders Jacobsen, Pernille Linds.*

Hendes forældre var skoleholder⁷⁸ Peter Christian Winther og Bodil Marie Sørensdatter Palle.

Christianes barndom må man tænke sig til, ved at læse om faderen PCW. Det er muligt, at den var lidt sværere end andres, på grund af faderens alkoholforbrug.

Det er ikke lykket mig at finde hende konfirmeret i København 1759 - 1764, ej heller er hun at finde i ekstraskattemandtallet (en slags folketælling) 1762.

Kaptajn Gregers Høgh Nissen boede i 1760-erne i den kongelige residensstad København. Han havde været foged på den dansk vestindiske ø Skt. Thomas, hvor han ej havde været vellidt og det i en sådan grad, at han frygtede for sit liv. Han blev enkemand og var derefter alene med tvende pigebørn. Til at passe disse børn, antager jeg, at han havde engageret en tjenestepige, som pigerne måske var glad for. Da Hr. Nissen i året 1766 eller 1767 atter tog bopæl på de Vestindiske Øer, denne gang på Skt. Croix, kom tjenestepigen med. På den måde formoder jeg at Christiane, da hun var ca. 21 år gammel, kom til byen Christianssted på Skt. Croix.

Det fremgår af "matriklerne"⁷⁹ for Christiansted, at fra før den 5. januar 1768 og frem til den 2. januar 1772 havde Hr. Nissen en hvid tjenestepige. Antallet af hvide tjenestepiger på St. Croix kunne tælles på een hånd. Siden skrives i kirkebogen for St. Croix, at Christiane havde tjent hos ham som "pige". Af samme kirkebog ses at Christiane Winther gik til alters anno 1771: "*Dom 17: p Trin: d 22 septembr:-*"

⁷⁷ Læs om rytterskolerne og se billeder under hendes far P.C.W. og morfar S.J.P.

⁷⁸ Læs mere om disse under P.C.W.

⁷⁹ Et grundlag for skatteopkrævning og da også en slags folketælling.

KATITEL 2

Året 1804 skulle blive et forfærdeligt år for Christiane. Det begyndte ellers godt med at hendes datter Sara Christine giftede sig med Hr. Peter Iwersen, bogholder ved den Kongelige Laanekommision⁸¹ og som sådan en meget betydningsfuld person. Inden alle fortrædelighederne indtraf, rejste sønnerne Andreas og Abraham i april dette år til Danmark, sandsynligvis med Andreas' skib, en brig kaldet "Andreas".

Christiane skrev i sin mands lille hæfte:

"Den 8 Juny 1804 forlod min Salig Mand Verden i sin alders 61de Aar"

Allerede i 1782 havde Niels Hansen og Christiane fået kongelig bevilling til, at den længst levende kunne hensidde i uskiftet bo og sådan blev det. Der er ikke noget skifte efter ham, blot en konstatering af, at skifteretten tog bevillingen ad acta.

Nogle kedelige mennesker påstår, at en ulykke sjældent kommer alene. Hvor om alting er, var det hvad Christiane kom til at opleve. Med en meget smuk håndskrift står skrevet i det lille hæfte:

1785 den 12 July blun
Sara Christine Hansen
Solv -
1804, den 13 Juny blun
spint med Hr. Bogholder
Peter Iwersen - samlet
Hr. Bogholders Iwersen død
samm. den 28 Juny
og samlet den 2. Novemb:
død Fru Iwersen i 60 ful.
foug og afstod sin Dø
Peter Iwersen, foug død 1805
den 25 Juny

⁸¹ Lån til køb af plantager; løs historien om Abraham Hansen, der er breve sendt af Peter Iwersen!

"1785 den 12 July blev
Sara Christine Hansen
Født -
1804, den 13 Jan_ blev hun
gibt med Hr Bogholder
Peter Iwersen - bemeldte
Hr Bogholder Iwersen døde
samme Aar den 28 Juny
og same Aar den 2^d Novem-
døde Frue Iwersen i Barsel
seng og efterlod sin søn
Peter Iwersen, som døde 1805
den 25 Juny"

På den gamle danske kirkegård i Christiansted kan man stadig se bogholder Peter Iwersens gravsted, med en stor marmorplade over. Kun hans navn står på den. Hans grav var den eneste jeg fandt.

Det siges at der er spor efter begravelse lige til højre for stenen, Niels Hansens grav?

Lige meget hvem man er eller var og selv om dødsfald i en ung alder, dengang var mere almindeligt end nu, må det have været et utroligt hårdt slag for Christiane. Andreas og Abraham var rejst til Danmark i april og den mindste søn Isaac var kaptajn og måske heller ikke hjemme til støtte og trøst.

Matriklen⁸² 1804 [optalt 19/11 1804] Compagniets Gade No 56 A&B

"Afdøde Niels Hansens Ar(ve) huus"

- a, her holdes Rom boed
- b, Dittos d^o her boer Mad^{me} Hansen og Søn {og 5 slaver}
her opholder Afg: Bogholder Jwersens nyfødte Søn (og) tilhørende 1 slave

Matriklen 1805 [optalt 11/11 1805] Compagniets Gade No 56 A&B

"Afdøde Niels Hansens Ar(ve) huus"

- a, her holdes Rom boed
- b, Dittos d^o her boer Mad^{me} Hansen og Søn {og 12 slaver}

Matriklen 1806, som 1805 men der er 2 sønner.

Christiane forsatte forretningen og beholdt licensen til at holde rombod. Hun ejede slaver til arbejdet i forretningen og til huslig betjening. I alt 2-3 mænd og 3 kvinder plus nogle børn.

En annonce i The Skt. Croix Gazette 29/11 1804 lød:

OAT MEAL (havremel eller havregryn) to be sold by Madame C. Hansen in the House No 54 Letter A&B in Compagnie's Street.

Der er her en trykfejl i annoncen! Det skulle være "No 56 A&B"! Under studierne af kilderne for denne periode, har det vist sig, at der var to ved navn Andreas Hansen, begge købmænd, en i nr. 54 og en i nr. 56 A&B. Den "anden" Andreas døde ca. 1810 og efterlod sig enken Cathrine Hansen, der ofte blev nævnt som enke eller "*widow C. Hansen*". Jeg har nøje adskilt de rette fra de forkerte, så det her skrevne kun omhandler min familie.

I juni 1805 lånte Christiane 3000 Rdr dvc af Madame Ursin, mod pant i sit hus. Pengene blev tilbagebetalt i august 1810⁸³.

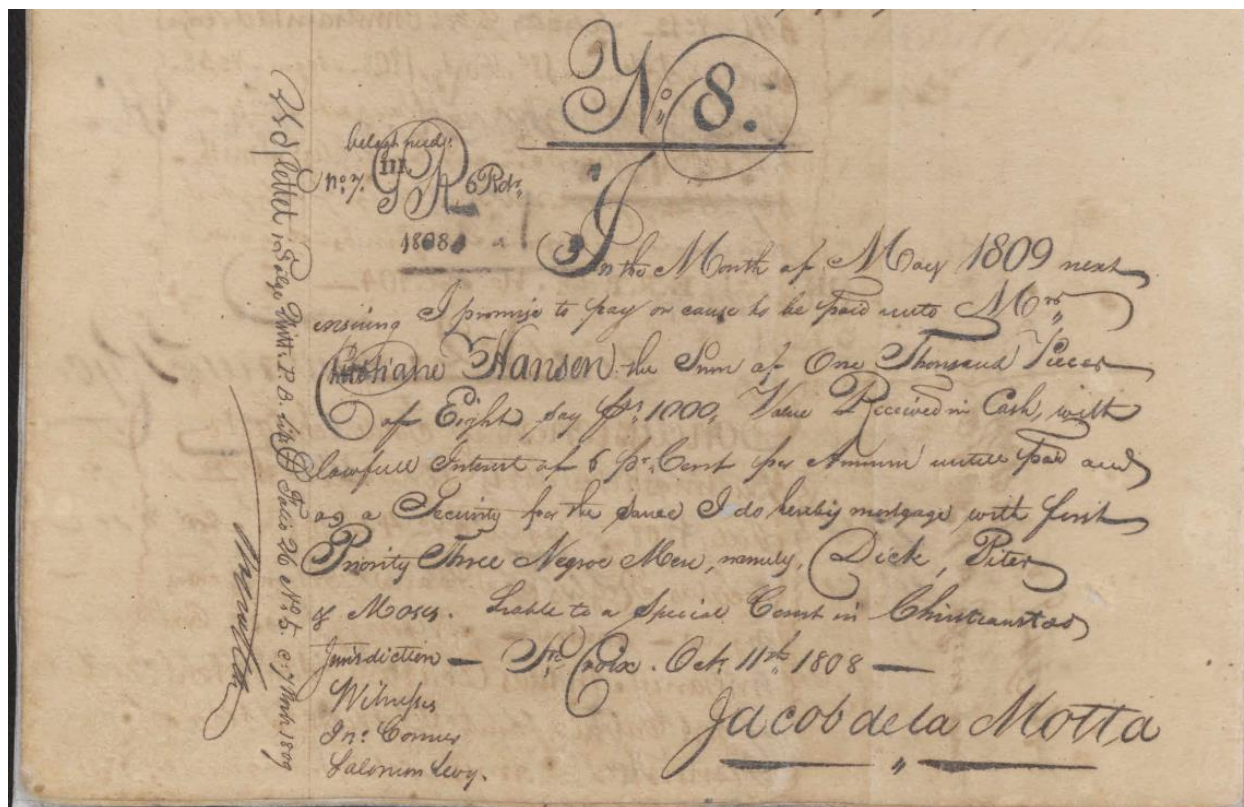
En dag i sommeren 1806 bragte naboen på grundstykket No 55, Hr Grademann, den gamle skel-sag fra 1802 på bane igen. Om han havde håbet at få en svagere modstander i enken, gik han galt i byen. Christiane bestilte resolut Christiansteds landmåler Mely til at komme og beordre ham at sætte to pæle, hvori var brændt kongens initialer, ved hver ende af grænselinjen mellem de to grunde. Det mente Gademanns advokat ikke at han skulle finde sig i. Sagen gik over Bytinget til Landsoverretten, der stadfæstede at Grademann skulle fjerne de dele af hans køkkenhus og negerhus, der stod på Christianes grund og betale sagsomkostninger. I 1813 siges sagen at være gået til Højesteret i København; men jeg kan ikke se at sagen har været pådømt dér. Denne sag fylder en del i protokollerne.

⁸² Læs om Matriklerne i historien om Niels Hansen

⁸³ Vestindiske penge var og er en sand videnskab. Møntfoden var adskilt fra hjemlandets, derfor Rdr dansk vestindisk courant. Den mere internationale handel foregik efter udviklede omregninger i forhold til en stabil mønt på basis af guldmøntfod. Her er et godt emne for en doktorafhandling. Dog kender jeg én, der er godt inde i det hele, formanden for "Dansk Møntforening".

I 1807 var Danmark indblandet i de europæiske stridigheder, med det forfærdelige bombardement af København og tabet af flåden til følge. Få dage før julen 1807 viste ikke mindre end 22 engelske krigsskibe sig ved Charlotte Amalie⁸⁴ og Christiansted. Over for denne magtdemonstration fandt de danske det behageligst at kapitulere, mange indbyggere var jo også englændere. Som sædvane var, tog englænderne alle fremmede skibe som prise, men ellers medførte okkupationen ikke store forandringer i dagliglivet. De fleste danske embedsmænd fik lov til at blive på deres poster. Et kuriosum skal dog nævnes. Englænderne indførte venstresidekørsel, hvilket stadig er gældende i dag. Alle biler på øerne er importeret fra USA med rattet i venstre side. Udstigning af bil eller bus medfører altså, at man træder ud midt på kørebanen. Når en af de gamle gule skolebusser standser, blinker alle dens mange lygter og skolebørnene myldrer ud midt på kørebanen! Okkupationen varede frem til 1814.

Den 11/10 1808⁸⁵ udlånte Christiane kontant 1000 "Piece of Eight", imod 1. prioritets pant i 3 negerslaver, kaldet Dick, Piter og Mosses. Mon ikke det kunne være en dårlig pant. Slaverne kunne dø eller stikke af. Hun fik dog pengene igen + 6% p.a. året efter. Der var altså penge at låne ud af.

Panteprotokollerne røber, at Christiane deltog flittigt med både ind- og udlån.

Fredag den 19. maj 1809 havde Christiane en annonce i The Skt. Croix Gazette No. 40:

⁸⁴ "Hovedstaden" på Skt. Thomas

⁸⁵ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra Æ2, 1807-1809, folio 694, No 8.

**For Sale by the Subscriber in Company's Street,
No. 56, A. B.**

**Old rum 40 old bitts per gallon, do. 2 Dollars,
do. 20 bitts, Ship rum 1 Dollar, old Cogniac 20
bitts a bottle, old Madeira Wine 20 bitts, do.
1 Dollar a bottle, old arrack 20 bitts a bottle,
porter 5 bitts a bottle, and double refined sugar
5 bitts per lb.**

CHRISTIANE HANSEN.

1 bitts vist nok = 1 cent = 1/100 \$

Og igen den 18/7 1809 udlånte Christiane 550 Rdr dvic, imod 2. prioritets pant i en mulatinde og hendes 2 børn⁸⁶. Tilbagebetalt 15/1 1810.

Christiane, Andreas eller Abraham skrev i Niels Hansens lille hæfte:

*Anno 1810 den 24de Martes om Eftermiddagen kl 5 - døde Jsack
ombord i Skonnerten Aut udenfor Salt Reveret ⁸⁷ og blev næste dags Eftermiddag
kl: 6 begravet. Hans lidelser vare store men glædes ved den Salighed han nu
nyder i de Eviges boliger. Fred være hans støv! –*

Christiane havde da kun Andreas og Abraham tilbage. Førstnævnte var vestindisk handelsmand på Skt. Croix og Abraham var jurist i København, egentlig et godt team skulle man synes. Man kan gætte på, at det var ovenfor nævnte dødsfald, der satte prikken over i'et. Året 1810 skulle blive det år, hvor Christiane forlod Skt. Croix, for at leve resten af sine dage i Danmark. Hun var da 65 år gammel og havde opholdt sig på St Croix i over 40 år! Jeg kan ikke lade være med at forestille mig en ældre solbrun dame, streng og meget arbejdsom, der havde tålt både det fysiske og psykiske hårde liv i tropene. Ihukommer man hendes farfar og hendes søster, kgl. operasanger og skuespiller Birgitte Christine Winther (hende eksisterer der et billede af!), har CPW måske været lille, rund og meget temperamentsfuld dame.⁸⁸

⁸⁶ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra Æ2, 1807-1809, folio 924, No 8.

⁸⁷ vist nok ved udmundingen af Salt River ikke langt fra Christianssted

⁸⁸ Om genetik: Jeg havde 3 fastre. de var alle små og lidt runde af statur. Ingen af dem blev gift. De var nogle kloge, bestemte, arbejdsomme og kærlige mennesker. Om den ældste faster, Charlotte Amalie (kaldet Lotte), fortælles der, at da hun var ung pige på en gård, var hun frygtet af bønderne for sin rappe mund. Ville bønderne ind for at hvile, snakke eller drikke kaffe, så de først efter, om Lotte var i køkkenet. Hun skældte dem gerne ud for at sidde og dovne unyttigt i stedet for at gå ud og bestille noget. Jeg husker hende som en lille rund dame, meget venlig og meget bestemt, man ikke sagde imod. Se nu billedet med CBW og ihukom hendes øgenavn, Madam Biddervas og hvordan hun skældte teaterdirektøren ud så hun næsten havnede i Blåtårn (fængsel for bl.a. landsforrædere, et grimt sted). Et

Fredag den 27. april 1810 stod der at læse i The Skt. Croix Gazette No. 34 side 4:

AS I intend going to Europe next Month, all Persons indebted unto me are requested to make immediate payment, and if any person (against conjecture,) should have any Demand against me, to come forward for payment. In my Absence my SON ANDREAS HANSEN is empowered to carry on my Rumfelling Business, and in other Affairs Lawyer FRIDERICHSEN to be my Attorney.
CHRISTIANE HANSEN.
 27th of April 1810.

Den 19. maj 1810 beskikkede hun Prokurator Frederich Frederichsen på St Croix til sin fuldmægtig "... saaledes at han i enhver Henseende, og uden nogensomhelst Undtagelse skal være berettiget til som mig at handle i ethvert forefaldende mig paa nogen maade vedkommende Tilfælde, med samme magt og myndighed som ieg personlig kunne og ville handle - ".⁸⁹

Denne fuldmagt blev siden overdraget til en række andre, bl.a. til hendes søn Andreas.

Alt hvad Christiane ikke kunne eller ville p.g.a. den strenge udførsels-told, tage med til Danmark af indbo med videre, blev solgt på auktion⁹⁰. Nedenstående er en virkelig perlerække af informationer! (priserne er Rdr dansk vestindisk kurant, forkortet Rdr dvic)

Anno 1810 this 4th Day of June at 10 oClock in the forenoon I the underwritten appeared at the House N° 56 L^t A & B in Companys Street, to expose to public Sale a Variety of husehold furniture & other Articles, as also some Negroes, by Request of Lawyer Frederichsen as Attorney to M^{rs} C: Hansen.-

1st The purchase Sum for the furniture to be paid in tree Months from Date with legal Interest from this Day -

2^d The purchase Sum of the Slaves, to be paid the one half in Six months, and the other half in 12 Months from Date, with lawfull and indemnifying Interest, from date until paid.

temperament hun havde arvet efter sin far og i særdeleshed sin farfar (læs om dem i det jeg har skrevet!). - så altså, CPW har nok været en lille noget rund dame a la sin søster, bestemt og temperamentsfuld og sikkert klog og kærlig.

⁸⁹ Som Niels Hansen fylder Christiane også godt op i diverse protokoller

⁹⁰ en lang og omstændelig fuldmagt, se Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiv, Christiansted Byfoged arkiv, Auktionsprotokol 1808-1811, side 291

- 3^d Every Purchasers to give on the Spot an acceptable Security and Selfdebtor and for the purchase Sum of the Negroes to ishue on thir own Expence, within Eight Days from the Sale a Special Court Bond, with Mortgage in the Negroe bought, and Signed by an approved Security and Selfdebtor. -
- 4th The purchaser to pay an Demand and without Dedication in the Purchase Sum, all Vendne Expences, in proportion as well as 5 pc Collecting Salary
- 5th All payments to be made to Lawyer Friderichsen or Order
- 6th Any Suit arrising from this Sale, to be decided by a Special Court in this Jurisdiction -

1 desk & Book Case	176,0,0
1 Table	42,0,0
1 Clock	37,4,0
Tea Table	15,0,0
10 Chairs	33,0,0
(settu ?)	12,4,0
1 Looking Glass	10,1,0
5 pictures	26,0,0
2 Waiters	12,6,0
1 Table	10,1,0
Negroe Elisabeth	410,0,0
D ^e Christian	390,0,0
Mustico Louisa & Child Mary Alletta	500,0,0
Negroe Jim	514,0,0
1 Lens Box	14,0,0
2 Looking Glass	20,0,0
1 Looking Glass	10,6,0
1 D ^e	1,0,0
1 Basket	6,4,0
1 Looking Glass	12,5,0
some plates	28,4,0
some Coops	10,0,0
14 Glasses	2,4,0
4 Salt Cellars	1,6,0
2 D ^e	3,2,0
15 Glass	13,0,0
18 D ^e	5,0,0
24 D ^e	3,0,0
4 small Waiters	1,0,0
Tea Pot Sugar & Milk	4,4,0
12 pr Knife & fork	12,4,0
1 Tarin 1 Butter Pot	17,0,0
14 heaters	5,0,0
some candlestick 1 Motar ___	7,6,0
6 Chairs	20,0,0
some Ribbons (hvad er det ?)	17,1,0
some D ^e	24,2,0
some D ^e	21,4,0

(sundries ?)	9,5,0
2 Sh__awls	9,3,0
some (Tosscls ?)	18,6,0
1 Bedstead Madtras Pillows Bedding	200,0,0
1 Press	75,0,0
1 Tables	12,4,0
1 easy Chair	8,1,0
6 Chairs	21,4,0
6 D ^e	20,6,0
1 Gold Weight	20,1,0
1 Look Glass	10,4,0
1 Scale & Wight	3,1,0
55 lb Tobacko	22,7,5
934 lb Ditto 100lb: 10,5	93,7,5
	<hr/>
	2977,7,1

Der står også hvem der købte til prisen, her skal kun nævnes at sønnen Andreas købte tobakken. I en annonce i The Skt. Croix Gazette vedrørende auktionen beskrives negerslaven Louisa som en "musstico" kvinde, god til syning og vask (mustiz = barn af mulat + hvid, altså ¼ neger og 3/4 hvid); negerdrengen Jim var cigarruller, en nyttig dreng at have i romboden og privat; Elisabeth var ca. 10 år; Christian ca. 7 år. Bemærk at disse slaver formodentlig har tjent Christiane personligt. Hun ejede stadig både mænd og kvinder til arbejdet i forretningen. Nogle af disse blev siden frigivet.

Varelageret blev solgt til sønnen Andreas Hansen og hans kompagnon Thomas Andersen for 5058 Rigsdaler dansk vestindisk kurant. Desværre angives det ikke hvilke varer der var tale om. Det kan man dog gætte sig til ud fra annoncen i The Skt. Croix Gazette 10. juli 1810:

*For Sale by the Subscribers:
House No 56, Company's Street - Old Rum, Ditto Brandy, Ditto
Madeira Wine, Ditto Arrack, Dutch Gin, White Wine Vinegar, Bottled
Porter, Sweet Oil, Fresh Mustard, Ditto Hyson Tea, Coffe, Loaf
sugar, Candles, Cutlery, Chalk, Yellow Nankeen &c &c -
Hansen & Andersen.-*

Siden blev der solgt alt muligt udover spiritus, så som krydderier, tjære, frugt i cognac og klædes stoffer. En rigtig blandet landhandel.

Den 13. juli 1810 blev huset i Compagniets gade N° 56 Lit^r A & B solgt til Andreas Hansen og Thomas Andersen for 16000 Rigsdaler vestindisk courant (= ca. 12800 Rigsdaler "danske" i 1810 og måske = 20500 Riggsbankdaler i 1819 = en anseelig sum). Efter danske forhold var det en meget stor pris; men man skal tænke på at prisniveauet på de vestindiske øer var meget højt for alle vare (og er det stadig i dag). Huset blev siden videresolgt⁹¹ og huset fik en omtumlet historie og der gik over 10 år før Christiane fik alle sine penge.⁹²

⁹¹ Jeg kender ejerne frem til 1820

⁹² Læs videre i Appendix A om salget og husets historie, om priser i perioden 1810 - 1819, hvor der var gigant-inflation i Danmark.

Salgsannonce fra 1988

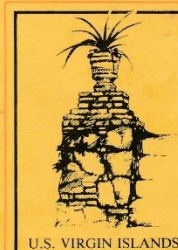
annonce for huset til salg 1988

Member of
St. Croix
Board of Realtors,
V.I. Territorial
Assoc. of Realtors
and National
Assoc. of Realtors

Pinar

EXCLUSIVE

U.S. VIRGIN ISLANDS

SINCE 1949 THE MOST RESPECTED REAL ESTATE AUTHORITY ON THE ISLAND OF ST. CROIX.

SUBJECT: CHRISTIANSTED MAHOGANY INN NATIONAL HISTORIC SITE ON COMPANY STREET NOW FOR SALE!

CONTACT: John Stuart-Jervis

Company Street

Courtyard

PRICE: \$1,000,000

BROKER STATEMENT

Mahogany Inn, a 200-year-old "small great house" and National Historic Site in the heart of duty-free downtown Christiansted, is a rare investment opportunity for the discriminating buyer. Where Danish families once lived and horse-drawn carriages once awaited their call, a tasteful commercial complex now houses an open inner-courtyard gourmet restaurant and offices, balcony professional suites, and on-street shops. Mentioned in the building code of 1747, much of the original Danish Colonial charm is retained throughout. The original cookhouse is located at the rear of the courtyard dell with its large protective trees, and each of the arches which form the roofed section of the restaurant once housed a carriage. To this day, a long hook hangs in the entrance which was used to pull down burning thatch if the roof caught

fire. And a tombstone situated in the third archway commemorates Ruth Hugh and her daughter, Mrs. Anne E. Furey, both of the family who owned the house in the 1800's. D. Hamilton Jackson, a great Crucian labor leader whose birthday is celebrated as a local holiday, bought the house from the Fureys. Renamed Mahogany Inn in 1958 when the first restaurant on this site was opened, the area now occupied by upstairs offices were rooms for hotel guests. The newer offices at the rear of the courtyard cover the swimming pool converted into a cistern. Rich in historic lore and now considered a national historic site, Mahogany Inn offers the potential investor more than just a commercially successful property. Mahogany Inn offers the rich and invaluable ambience of the island's colorful heritage. NUMBER 3, 7/7/87

Pivar EXCLUSIVE

Mahogany Inn

Mahogany Inn, 55-56 AB Company Street, Christiansted

Mentioned in the building code of 1747.

Considered one of the great small houses of the West Indies.

Ownership: Furey family early to mid-1800's.
D. Hamilton Jackson late 1800's to 1947.
Dorr E. Newton from 1947 to 1958 and known as Newton House.
John and Christie White 1958 to 1960's when it was first operated as a restaurant and named Mahogany Inn.
Rusty and Ginny Eakin in 1960's as well-known restaurant.
Present owners lease various commercial space, including the restaurant, which is operated as one of the best restaurants on the island specializing in a combination of French and West Indian cuisine.

Company Street: Four retail and office spaces.

Courtyard: Restaurant and two professional offices.

Balcony: Two professional suites.

National Historic Site.

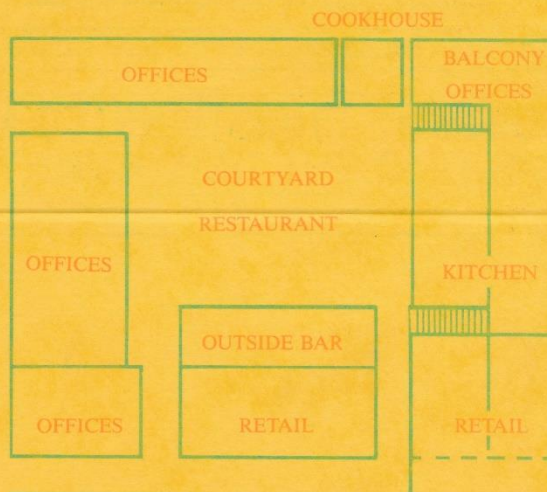
Leases and monthly expenses available at Pivar Real Estate.

Price: \$1,000,000

Mentioned in the building code of 1747.

Considered one of the great small houses of the West Indies.

GENERAL DESCRIPTION

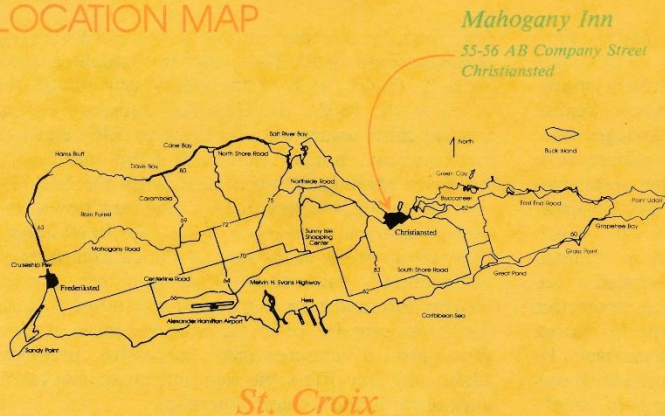
Mahogany Inn

NOT TO SCALE

COMPANY STREET (CHRISTIANSTED)

NORTH

LOCATION MAP

Pivar

REAL ESTATE

54 King Street
Christiansted, St. Croix
U.S. Virgin Islands 00820
Telephone (809) 778-8595
FAX NO. 778-8086

Copyright 1987 Pivar Real Estate. Material contained herein may not be reproduced in any form without permission of Pivar Real Estate in writing. Although care has been taken to ensure the accuracy of this listing, and all others, Pivar Real Estate cannot be responsible for errors, omissions, changes, withdrawals or prior sales without notice. Confirm availability with Pivar Real Estate. Inquiries about this and any other listing are always welcome. Please stop by, call or write for a free copy of our full-color magazine.

(* told udgående + 1/4 % skat fra stc og indgående i Kbh *)

Vel ankommet til Danmark, bosatte Christiane sig i København, hos sin søn Abraham, hans kone og to døtre. Abraham var samme år blevet cand.jur. Christiane havde indtægter fra salg af huset på Skt. Croix og måske skyldte andre hende penge.

Af de slaver Christiane stadig ejede på St. Croix, frigav hun i 1813⁹³ Hager og senere Petrine "for al slaveri og trældom", hvorimod mulat-drengen Johannes blev solgt for blot 200 Rdr dvic.

N° 9.

N° 36. Gm. R. 1/2^{de}
1813

Den Indsigelse for Madame Christiane Hansen, og
i Sølge fundet Begjæring, fringimod Jernud fra al Slaveri og
Trældom, som fundet tilføjet og navnlig Hager, og som hun i sin
Lid paa denne Fringimod og forson Landets Højstkommanderendes Confirma-
tion. i Sølge til Bekræftelse under min Jernud. — Christiansted paa Santa
Croix den 31de May 1813.

Er med Almindelighed
A. L. Birch.

Andreas Hansen.

N° 2.

N° 36. Gm. R. 1/2^{de}
1813

Den Indsigelse for Madame Christiane Hansen
i København og alle andre Lande, fringimod Jernud
fra al Slaveri og Trældom som fundet tilføjet og navnlig Hager og
Petrine kaldet og som hun paa denne Fringimod i sin Lid og
forson den Højst Kommanderendes Confirma-
tion til Bekræftelse under min Jernud. — Chris-

Andreas Hansen

Christiansted paa St. Croix den 6de Septbr. 1813
Er med Almindelighed
C. F. Hansen.

247

N° 3.

⁹³ Rigsarkivet, Vestindiske Lokalarkiver, Christiansted Byfoged Arkiv, Panteprotokol Litra AA, 1812-1814, folio 194, No 9 + 247, No 2

Andreas og Co. købte altså moderens hus og varer og passede hendes rombod. I 1813 solgte han huset og det lader til at Christiane eller Andreas lod rombods-licensen følge med huset imod en månedlig compensation. Christiane fornyede licensen i 1814. Jeg kan tænke mig, at stedet har været værtshus eller spisested lige siden. I dag hedder det "Captains Table", før det "Mahogani Inn" og regnes for et fint spisested. Selv har jeg været der nogle gange, hummersuppen var fin 😊

Et af de helt store detektivarbejde, var at finde ud af hvor hun døde. Jeg har brugt mange (lidt kedelige) timer på at læse liste efter liste over døde og skifter i København og alle mulige andre steder. Grunden til det stærke ønske om at "finde hende død", var som altid håbet om at finde et spændende skifte med masser af dokumenter. Det skulle på mærkelig vis være min rejse til Skt. Croix, der satte mig på sporet. Nogle underlige registre hos Mrs. Pemberton (se min dagbog) fik mig til, efter min hjemkomst, at se nærmere på panteprotokollerne fra Christiansted. Det viste sig de indeholdt meget andet end om pantebreve. Efteråret 1815 befuldmægtigede Christiane sin søn Andreas' kompagnon Thomas Andersen til, om nødvendigt med rettens hjælp, at indkassere alt hendes tilgodehavende på Skt. Croix. Om der var noget udover fra huset, er jeg ikke klar over. Det interessante ved fuldmagten, der er indskrevet i St. Croix byfogeds panteprotokol, fol. 12, er at Christiane underskrev den fra "*Holmegaard ved Ballerup paa Kiøbenhavns Amt*", som lovværge var sønnen Abraham.

I 1815 købte Abraham en gård ved Ballerup for 8625Rdr, nok med økonomisk hjælp fra moderen, hvorefter hele familien flyttede ud på landet.

I januar 1816 annoncerede en Hr. Jansen i Skt. Croix-avisen, at han solgte varer, der hvor Christiane Hansen tidligere havde sin forretning.

Gamle Christiane skulle opleve at miste endnu en af sine sønner og også da fulgte flere ulykker efter. I 1817 døde Andreas i Jonstrup nord for Ballerup, hvor han havde købt en vandmølle (den lå lige ved den sydlige indgang til Flyvestation Værløse). Enken, der forsøgte at videreføre foretagendet, gik fallit i 1818 og jeg tror at Christiane tabte nogle penge i den forbindelse, se skiftet efter Andreas og fallitboet efter konen⁹⁴.

Det siges om Abraham⁹⁵ at han har "*været i den største (penge)forlegenhed*". 24/12 1817 låner han 6000Rdr af sin mor imod pant i alt hvad han ejer, sølv og guld og alt uden undtagelse. - Christiane var altså en rig kone, der kunne låne sin søn 6000Rdr; men om Abraham ejede sølv og guld og andet af en så stor værdi tvivler jeg på.

I 1825 blev gården i Ballerup solgt og familien bosatte sig atter i København.

Anno 1829 den 25de september døde Madam Christiane Hansen fød Winther af alderdom, 83 år gammel, i Companistrædet (!) n° 51⁹⁶ i København. Hun blev begravet på Assistents kirkegård den 1. oktober.

Skiftet efter hende er en enorm skuffelse. I forseglings-protokollen står:

⁹⁴ Andreas havde et barn, en datter Sally Hansen, der døde ugift 12/11 1838 i Mainz i Tyskland

⁹⁵ Kbh. Amts Rytterdistrikt Birk, Skifteprotokol 3: 1815-1819, skiftedokumenter anno 1818, skifte efter Andreas Hansen

⁹⁶ Husk det er matrikelnummeret

*” ... Ved forretningen var tilstæde Candidatus Juris Abraham Hansens Hustrue Charlotte Amalie Hansen som sagde at den afdøde Kone var hendes Mands moder at hun i en Tiid af 19 Aar har nydt sit Ophold her, og at hun aldeles intet efterlader til Registrering eller Vurdering.-
Des aarsag forretningen hermed blev sluttet.”*

Ingen registrering og vurdering, ingen behandling og ingen dokumenter! Skiftet virker som en hån imod Christiane. Fandens ærgerligt! Hendes arvinger var Andreas datter Sally og Abraham. Selvfølgelig gjorde man dengang som nu sit bedste for at undgå arveafgift (hvis noget sådan eksisterede dengang) eller man snød Sally for arv? Mon Christiane virkelig til sidst ikke ejede noget, det tvivler jeg på, det er svært at gennemskue.

Det er med et vist vemod at denne historie sluttet. Det har været utroligt spændende og ført mange spændende ting med sig, tænk bare på min rejse til Skt. Croix. Jeg tænker også med stor taknemmelighed på betjentene i Rigsarkivet, der ved Gud ikke altid har haft en nem opgave i at finde de ting fra det vestindiske lokalarkiv, som jeg fandt frem til skulle være der et sted.

Men stop! Historien er jo ikke færdig! Det er en dejlig trøst og en glæde at skulle fortælle om Christianes søskende. Der er nemlig en af dem, jeg også er kommet til at holde meget af.

Christianes søskende:

Ane Maria, døbt 23 maj 1743 i Store Heddinge, døde kort efter.-

Jørgen Sigbrand, døbt medio 1744 i Store Heddinge, død som barn.-

Birgitte Christine, døbt 1750 i København, se nedenfor.-

Catrine +5/3 1755 St. Petri i Kbh

Bodild Marie, døbt 6 juli 1756 i Køge. Hun blev siden gift med en haarskærer (= frisør) ved navn Abel og boede i 1796 i Oslo uden manden.

APENDIX A

dd/m 1810 huset solgt til andreas
 21/6 1813 solgt til tutein for 14000 + andreas skylder cw 4957
 24/1 14 tutein dør, kirkerup overtager, skylder 14000
 30/4 14 1. termin + r = 2000 + 7--
 22/2 15 F.O.O'Neill køber for 10000 + for 4000 slaver af Kirk.
 (1/5 15) 2. termin + r betalt kirkerup **????**
 28/11 15 skødtes til den mindreårige G.O'Neill
 (1/5 16) 3. termin, bet. foon **????**
 22/11 17 fri musticinde ann spindler køber og skylder cw 6000
 22/11 17 4. termin, bet. ann s kontant **????**
 22/11 17 kirkerups endelige kvit
 1/5 1818 5. betalt af spindler
 1/5 1819 6. betalt af spindler
 1/5 1820 7. og sidste termin betallt af spindler
 I usa findes en bog om de gamle huses historie

Bemærk venligst St. Croix i baggrunden 😊

Efterskrift

Da jeg i foråret 1993 var på St. Croix, søgte jeg adgang til hvad der måtte være af arkivalier. I København havde jeg fået at vide, at det var umuligt, thi ingen havde set hvad der var i arkiverne. Jeg mødte op, præsenterede mig og fremførte mit ærende. Mrs. Pemberton, en stor dame bag et stort skrivebord sagde intet. Hun løftede blikket, så op og ned ad mig. Der stod jeg med skjorte, slips og en billige jakke fra H&M, med en Fjällraven-rygsæk i hånden og svedte i 30° varme. Jeg tænkte, nu er du kommet så langt, så nu bliver du stående. Efter hvad der føltes som lang tid, sagde damen, at jeg kunne komme igen næste morgen og spørge efter mrs. Green. Den næste dag mødte jeg den meget venlige mrs. Green, der viste mig ind i noget lignende et kælderrum, åbnede et jerngitter til en hvælving fyldt med gamle protokoller og arkivpakker, fandt et støvet bord og en stol frem, sagde "please" og gik. Der gik nogen tid før jeg fattede, at der sad jeg og havde fri adgang til alt der måtte være af gamle danske arkivalier på St. Croix. - Det viste sig at mange af protokollerne var registre til bl.a. St. Croix Byfogeds panteprotokoller; men der var ingen panteprotokoller, de var jo i København. Panteprotokoller og andre er svære at arbejde med, fordi der ikke er nogen registre, de er jo på St. Croix. Så jeg noterede flittigt protokolnr. og sidenr. på alt hvad der havde min interesse, så jeg hjemme på Rigsarkivet kunne bestille protokollerne og slå op på relevante sider. En stor tak skal hermed gives til mrs. Pemberton og mrs. Green for deres venlighed og store hjælpsomhed, det har hjulpet mig meget med at skrive Historien om Niels Hansen.

APPENDIX I ([retur](#))

Se her, godnatlæsning for voksne (☺) Her kommer vi godt ned i lasten på en vestindienfarer og bl.a. atter se hvad kongen spenderede på sin koloni ⁹⁷

N° 4

Kaptain Jacob David Kiølsen af Kiøbenhavn hans skib drægtig 118 læster, Jndkom under N^o ³⁸⁴⁷ da betalt hvis burde og s__ s__ nyt fra Westindien udbragte ladning her udladet nu iginn til Westindien udfører for Kongl: May^{ts} Reining -

1. Til de Kongl: Plantagier 2600de flensborger muur Steen, 11600de Glasered Tag Steene 18 tylter furre bræder, 12000de fade Staver her i Staden indkiøbt og forhen vedbørlig Clareret **2^{det}** Til de Kongl: Søe folck i Westindien 24 tønnder røget flesk vog 235 lip, 31 tønnder salt kiød vog 343 lip, 22 halve tønnder Smør vog 154 lip, 9984{stk} Skibs brød i 45 Fustagier, 243 lip hveede meel i 16 tønnder 624 lip vlyre Tallig i 3 tønnder, 20 lip hvide Erter, 20 lip byg gryn, 5 tønnder haure gryn, 7½ tønnder Spansk Salt i 4 oxhofter, 2 tønnder øllædike, 2496 Potter korn brændeviin i 18 tønnder, **3^{die}** Til Soldatesqven i Westindien, 71 tønnder salt oxen kiød vog 798¾ lip, 80 tønnder røget flesk vog 800 lip, 36 halve tønnder og 71 fl' Smør vog 500 lip, 167 tønnder Rugmeel vog 2500 lip samtlig af h^{rr} Agent Ryberg & Thygesen leveret og forhen vedbørlig Clareret nu frie, 15 Casser med Munderings Sorter fra Land Etatens General Comisariat frie, des uden udfører Til Cargnison for dh^{re} Mich: Fabritius Wewer 2 kister ostindiske vahre n^r 3780Rd^r hvoraf ifølge Kongl: anordning ingen Told svares⁹⁸

For H^r Peter

Brandt 24St^r kalve Skind, 12St^r _svartz Skind, 3 huuder Saale lødder, 1 St^r Saffian Skind her i Staden indkiøbt og forhen vedbørlig Clareret nu frie for H^{rr} Bechmand, 1 Casse med indbundne bøger 1 dito med 10 par her forfærtiget Skoe frie for Sr: Chr: Johnsen, 1 Pake derudi 1 dyne 2de hoved Puder 1 Teppe 3 St^r vaar, 4 par Skoe 1 Jern Pande, 1 Thee kiedel, 4 Skorter, 8te hals bind, 4re Tørklæder, 2 Skipper Trøyer, 2 par buxer her i Staden forfærdiget frie 1 blik daase med 2p Thee, 1 Eske med 1 Caffè Mølle, 3 par Thee kopper og 1 Thee Potte forhen Clareret 1 blik Sukker og 1 Thee daase, 6 St^r lack her fabr: for Sr Mariager, 1 Fustagie derudi 6 fleske Skinker vog 4 lip 10 p, 3 oxen bryste vog 1 lip 6 p, 19 St^r oste vog 3 lip, 36St^r oxen Tunger, 27 St^r Spæge Pølse, 1 tdr Rug Tvebaker, 1½ fierding Smør 1 Casse med 10 p Thee, 1 Pake med 20 p Sucker kiøbt her i Staden og forhen Clareret for Capitain Kølsen Selv, 7 St^r lærrets Tør kløder, 2 St^r ostindiske dito forhen Clareret 4 St^r d(/v/r)elk, 24 par Traad Strømper, 4 Traaser her slagen Tangverk vog 10 lip her forfærtiget frie 10 St^r g__any, 7p Diverse Couleurt Traad, 20 St^r røgede fleske Skinker vog 10 lip, 106 St^r røgede Tunger vog 160p, 260 St^r røgede Pølse vog 180p, 4 halve ankere salt Pølse, 1 tønne salt gaase Kiød 40p Thee forhen vedbørlig Clareret, 24 par Skoe 2 dosin hatte, 5 dunker Spiger vog 10p, 1 Metal kloke vog 4 lip, 2 dosin haarduger her forfærtiget frie 100p Svidsker, 100p Rosiner og 100p Ceremder forhen fortol: 10 tønnder salt oxen kiød, 12 fl' Smør netto 40 lip, 12 her brogget Øll som efter ordre frie paseerer, for Sr Møller 1 Casse med en her forfærtiget Phaiten frei Nock som her ved ToldCammret er indtagen Til Cargnison for H^{rr} Agent Ryberg & Thygesen 1 Casse med

⁹⁷ Rigsarkivet, regnskaber, Vestindiske regnskaber, Toldregnskaber 1762

⁹⁸ "frie" betyder fri for told, "forhen Clareret" = forhen betalt told; "lip" = lispund, "p" = pund, "tdr"=tønnder, "n^r" betyder vist "af værdis"

Medicamenter n^r 10Rdl^r forhen fortol: og til H^{rr} Etatz Raad og Baron v: Eyhenbergs
 Accomodement 4 Casser med viin, 1 dito med 12 fiine over Skiorter, 12 St^f under dito, 6
 Skiorter 6kraver, 6 par ærmer, 6 Tørklæder, 6 bind, 2 dosin fiine under Strømper, 24 St^f
 hvide Tørklæder 12 par Stovle Manchetter, 1 Psalmebog, 2 par Manchesterx buxer, 2
 Klædninger, 6 par Skoe 1 par Støvler, 3 par Tøfler, 1 ride Sadel med tilbehør, 12 Topper
 Suker, 100p Rapen i daaser, 1 fløyels klædning med hvid moher vest Jndkomen med
 Skipper Hans Hinrick Thomsen fra Ekernførde og efter ordre frie paseerer, for Sr Berger 1
 fl Smør netto 3 lip 8p, for Dailhuc & Compagnie 1 hatt med Sølv Træste og tilbehør, 2
 Casser med 1 Billiar bord her forfærtiget frie; for Sr Christen Waage 2 fustagier fleske
 Skinker oxer Tunger og Pølse, urte kram vahre n^r 1 rdlr, 1 fustagi med tørre flandern, 10fl^r
 salt Sæd, 3 halve tønder Smør, 2 fustagier brød, 3 St^f Chineske Silke Tøys, 6 tønder øll, 6
 lip oste, 4 St^f her forfærtiget Sadler her i Staden indkiøbt og vedbørlig Clareret og af S^r
 Christen Waagcs oplag Toe ankere Rihnsk viin, og Toe ankere fransk viin frie . for h^{rr}
 Agent Ryberg af hans opl Trei oxhofter fransk viin, Sex ankere Rihnsk viin, Trei ankere
 fransk brændeviin og Toe ankere fransk viin ædike frie for Sr Peter Buchalf af hands gol:
 til Provision for H^{rr} lieutenant Powisch Eet anker Rihnsk viin, Eet anker fransk viin, Eet
 anker fransk brændeviin som efter ordre af dato 7de Decembr a.p. friepaseere, Nock ud
 fører til Skibs Provision, 4500p Skibsbrød, 800p Cahyts brød, 400p bløt brød, 18½tdr gryn
 14 tønder ærter, 100p hvide bønner, 14 tønder salt kiød, 1tdr salt Torsk, 5tdr salt flesk, 16
 Skinker 18 St^f røget kiød, 20 St^f Tunger, 30 St^f røget Pølse 27 fl^r Smør, 5 St^f Stok fisk, ¼
 tønde salt Sild 6 lip klipfisk, 1 _ Spansk salt, 1 _ lyneburger dito 1½ _ meel, 12 faune bøge
 brende, 150p Talliglys, 8St^f oste, 32 oxhofter Skibsøll, 8tdr Cahyts øll 5 tdr korn
 brændeviin, 2 ankre fransk brændeviin 1 anker Rihnsk viin, 8 ankere fransk viin, 1 anker
 dito ædike, Specerie n^r 40rdr 40 Potter Tran 60 Potter lin olie her i Staden indkiøbt og
 forhen vedbørlig Clareret, betalt for det Stemp: Papire til denne Toldsædel 4s Paseerer nu
 imod laste attest frie Khaven ToldCammer d 2 January 1762 - Anviist paa St: Croix Told
 Cammer Den 6 April 1762, hvorefter inquireres-

APPENDIX II (retur)

Orram, Had...

8
 Duell. Co. sin mit unam, clystn. Pristianspafes gnauu
 Conter. gnsüßt von dem clystn. sacb David Kichler 15
 durch Baron Liffan, mit polynnuu Mundv. unnd clystn
 von Pock. in c. l. d. a. t. a. q. u. e. in. d. n. p. l. i. n. d. i. n. e., d. o. s. t. h. i. e. a. b. e. n. s. e. n. d. e.
 unmlif

12 Blöden mit Leupen unnd
 20 Blöden mit gelben Ruff Magnu unnd Ruffen
 212 Linnwan Camifcher
 424 jaar Linnwan Lofen
 424 jaar unnd
 212 juff Stümpen
 424 jaar Ruff
 6 juffen mit gelben Gallonen unnd Linnwan
 jinnun Coarden,
 12 juffen mit gelben Gallonen unnd Linnwan
 jinnun Coarden,

8.

Copenhagen den 2de Januarii 1762

- Musqu: Niels Hansen vnd Copenhagen gebürtig, ein
 hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 8 Rixd. capi-
 tulirt.
- Musqu: Detlef Dithmer, vnd Glindstou, gebürtig,
 29 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.
- Musqu: Mathias Sorensen vnd Sönderlabau gebürtig,
 30 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.
- Musqu: Hans Sorensen vnd Sönderlabau gebürtig,
 27 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.
- Musqu: Christoph Böttcher vnd Peterborg ge-
 bürtig, 25 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.
- Musqu: Friderich Bleisig, vnd Drontheim gebürtig,
 23 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.
- Musqu: Cornelius Larsen Grön, vnd Christiania,
 gebürtig, 21 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.
- Musqu: Ener Olfen Winge, vnd Christiania gebürtig,
 23 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.
- Musqu: Lars Pedersen La, vnd Bregnas gebürtig,
 29 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.
- Musqu: Nicolay Keisner, vnd Copenhagen gebürtig,
 27 Jahr alt, ein hundert und fünfzehn Jahr alt, auf 6 Rixd.
 capitulirt.

10.

Copen hagen den 2ten Januarij 1762

besvarende vore.

Der Herrschafft Gebornen Sohn Dan lafars auß Schleswig, innliche Hieme auß ytmische Dithmars, selb in Innuen in 1755 Finübren geporn Innu Dan lafars vortzgeho. unu Galin, in decour dinn, unuclif

- Innu Musqu: Mathias Bruun - - - - - 10. -
- Peter Hansen Hiorth - - - - - 12. 4.
- Johan Gottfried Christoph Munkert - 14. -
- Hans Hinrich Habeland - - - - - 11. 26
- Niels Hansen - - - - - 10. -
- Detlef Dithmer - - - - - 10. -
- Hans Jensen - - - - - 10. -
- Christoph Brötcher - - - - - 10. -
- Friederich Reiffig - - - - - 10. -
- Cornelius Lassen Grön - - - - - 10. -
- Ener Olfen Winge - - - - - 10. -
- Lars Pedersen Li - - - - - 10. -
- Nicolaj Meisner - - - - - 10. -
- Jacob Peter Vogt - - - - - 10. -
- Adam Bus - - - - - 10. -
- Jens Christian el Kaufprop - - - - - 10. -
- Jens Wimann - - - - - 6. -
- Hans Hendricffen - - - - - 10. -

Wir ansehn das vor dienst. Unuclif. Conferenz
 auß Galinbru, unuclif das Liebessel dinn, selb
 vortzgeho mit 1 dinn unuclif von ihr Gage
 a dato, in in Dinn unuclif von dinn unuclif
 des dinn zu unuclif.

APPENDIX III

DANSK

V E S T I N D I S K

REGIERINGS AVIS.

Förste quartal. N°. 13.

T i r s d a g, den 15de February 1803.

*Anordning for Rumbodvæsenets bedre
Indretning
paa St. Croix.*Hans Kongelige Majestæts til Danmark og
Norge, &c. &c.*Befaltes-General Major af Infanteriet, Kammer-
Herre, Oberst af det Nordre Siællandske Land-
værn Regiment, Ridder af Dannebrog og Com-
manderende General paa de*

Danfke Vestindiske Öer,

Jeg Ernst Frederik Walterstorff,

GIÖR VITTERLIGT: At jeg, efterat have taget i Överveielse de skadelige Fölger, som de, ved Rumbodholdningen indfegne Misbrug have havt, eller maatte have paa denne Öes Rolighed og Vel, have befluttet, ved denne Leilighed (da de, efter Overgivelsen til de Engelfke Cafterede, og siden Tilbagegivelsen ei paa nye udtædte Rumbodbevillinger, maae have givet enhver Rumbodholder tilstrækkelig Tid til, at forberede sig paa hans Handels-Infkrænkning eller aldeles Standsning) ganske og aldeles at ophæve, ligelom jeg og herved ophæver alle, hidindtil, Rumbodvæsenet betreffende, ergangne Placater og Anordninger; i hvilkes Stæd nedenstaaende Bestemmeller skulde herefter følges, som eneste Rettelinor:

I.

Rumbodernes Antal bestemmes for St. Croix til 20, nemlig: 14 i Christianstæd og 6 i Friderichstæd.

II.

Bevillinger til at holde Rumbod, det er at sige: et Værtshuus, hvor Rum i Glasveis udfkienes, gives kun til blanke Borgere og ikkun paa 3 Aar; dog kunde disse Bevillinger efter Omstændighederne fornyes.

III.

Anfögninger om Rumbodbevillingers enten Ud-stædelse eller Fornylse, maae med Politiemeisterens Anbefaling eller Paategning være forsynet.

IV.

Enhver Rumbodbevilling skal, saavel naar den fornyes som naar den erholdes, forevises Stædets Politiemeister.

V.

Anfögning om Fornylse skal til den Höistcommanderende indgives 3 Maaneder inden Bevillingen udlöber.

VI.

Stædet, hvor Rumbod holdes af en Rumbodholder, maae kun være et, og maae for Politieme-

steren tilkiendegives. Rumbod maae ei holdes undtagen paa følgende Stæder:

a) I Christianstæd:

I Kongens-Gade indtil Hiörnet af Smeddestrædet.
I Compagniets-Gade, i de imellem disse Gader liggende Tvergader.
I Hospitals-Gaden, indtil Hiörnet af Fiskergaden og Grönegaden.
Paa de tvende Torve.

b) I Friderichstæd:

I Strand-Gaden.
I Kongens-Gade og
I Dronningens-Gade; dog ei længere mod Norden end til Toldboden, og ei længere mod Syden end til Kongens Tvergade; samt endeligen: i de imellem bemeldte Gader liggende Tvergader.
Men Rumbod maae aldeles ikke holdes i den Deel af Byerne, som kaldes *Frigottet* og *Vatergottet*.

VII.

Rumbodbevillinger ere aldeles personelle og kunne altfaa ingenlunde transporteres, eller af nogen anden end den Person, i hvis Faveur de ere udtædte, benyttes, undtagen i følgende Tilfælde: 1mo) Naar en Mand ved Döden afgaaer, da maae hans Enke forlætte Vertskabet i den, efter Bevillingen reiserende Tid. 2do) Naar en Rumbodholder gör en Reise med det Forfat, at komme tilbage, da maae han i sit Stæd beskikke en blank Person for hans, nemlig: Rumbodholderens Regning, at udfkienie Rum indtil hans Tilbagekomst. Dog skulde begge Tilfælde anmeldes for den Höistcommanderende og i det sidste den beskikkede Person have Politiemeisterens Anbefaling.

VIII.

Uden for enhver Rumbod skal være oplaaet et fort Brett, hvorpaa er malet med hviid Farve: *Her sælges Rum glasveis i Fölge Bevilling.*

IX.

I ingen Rumbod maae følges Rum mindre end et Aar gammel. Til hvilken Ende enhver Rumbodholder, inden et Aar efter den udtædte Bevillings-Datum, bör have et Oplag af 8te Fade Rum og liden stedse vedligeholde samme.

De Fade og Tönder, hvorudi Rummen bevares, skulde af Politiemeisteren mærkes og nummereres, og Rummen af disse, i en ordentlig Fremgang udfølges, saaledes: At, naar det förfte Nummer er udtömt og igjen opfyldt, da ei igjen med dette begyndes, men fra Nummer til Nummer, indtil det Höieste naaes, fremkrides, og förfte, naar dette er forbrugt, begyndes paa nye for fra.

X.

At den, i næstforegaaende §ph., befalede Fremgangsmaade er uafslædelig brugt, skulde vedkommende i en Forklaring, som tillige skal indeholde en rigtig Opgivelse, efter de holdte Bøger, over Quantiteten af den udfkienkede Rum, for Politimesteren hver 1ste January og 1ste July, bevidne, samt samme Forklaring med Lovens Eed stadfæste om forlanges.

XI.

Enhver Rumbodholder skal være underkastet Politie-Inquisition, og skal Politimesteren sluttigen lade den i Rumboderne forefindende Rum vrage, og, hvis samme belindes yngre end et Aar, eller forfaldet, confiscere, til Fordeel for Fattiggassen. Vragningen skal skee ved 2de dertil udmeldte Rumbodholdere og 2de Plantere.

XII.

Til ingen Soldat eller Underofficer maae i en Rumbod Rum udfkienkes, ei heller maae disse samme-stæds opholde sig; ville de ei, naar dette betydes dem, godvilligen bortgaae, skal af den i Rumboden tilstedeværende Person strax anmeldelse skee for nærmeste tjenstgiørende Officer.

XIII.

Rum maae udfælges om Sögnedage fra Kl. 7 om Morgenen til Kl. 8te om Aftenen; paa Sön- og Helldagene fra Kl. 12 om Middagen til Kl. 6 om Aftenen, for Blanke, men ei længere end til Kl. 3 for Negere. Hvo som fildigere udfkienker Rum, bødes 50 Rdlr. D. W. Ct.

XIV.

Da Rumbodhold, naar Antallet af Rumbodholdere saaledes indskrænkes, vil vorde en sikker Kilde til Velstand, for de Borgere, hvem Bevillinger forundes, saa er det billigt, at disse bære en forholdsmaelig Andeel af offentlig byrde; og det fastsettes derfor: At enhver Rumbodholder skal, efter de, til Politimesteren, hver 1ste January og 1ste July, indgivende Forklaringer, som nemlig vise, hvor ofte hans Oplage have været tömte og fyldte, og fölgelig, hvor mange Gallon Rum have været udfölgte, være pligtig at erlægge til Landskassen: 1 Real pr Gallon af den af ham udfkienkede Rum.

Naar denne Afgift ikke strax paa Anfordring af vedkommende erlægges, anmelder Borgerraadet laadant for Politimesteren, som da strax lade vedkommende Rumbod lukke, og ei tillader den igien at aabnes, forinden Afgiften er erlagt.

Desuden betaler enhver Rumbodholder den hidtil sædvanlige Rumbodskat til den Kongl. Casse med 20 Rdlr D. W. Ct. pr Annum fra Bevillingens-Datum. Og skulde denne Skat ikke strax, naar forfalden, paa Anfordring erlægges, maae Vedkommende vente, at deres Rumboder vorde tillukte, indtil bemelte Skat er betalt eller af Fogden inddreven.

XV.

Fremdeles skal enhver Rumbodholder være for-bunden til, inden 3de Maaneder efter Bevillingens Erhvervelse, at anskaffe og iforsvarlig Stand at holde 1 Brandflige, 1 Brandhage og 6 lædder Brandspænder. Dog forundes Vedkommende 12 Maaneder til de ommeldte lædder Brandspænders Anskaffelse, naar de, inden de første 3 Maaneders Forløb forsyne sig med et lige Antal Brandspænder af Seildug. Forfömmes dette, bødes dagligen 1 Rdlr D. W. C., indtil de paabudne Brandlæger ere anskaffede.

XVI.

De almindelige Forsigtighedsregler med Ild og Lys skulde i Rumboderne nøie iagttages, under Straf efter de danske Brandanordninger.

XVII.

Sælges Rum af Uprivilegerede, bødes 1ste Gang

100 Rdlr D. W. C., 2den Gang 200 Rdlr; eller i Tilfælde af Uformuenhed til at udrede disse Böder, straffes Vedkommende med Arrest paa Vand og Bröd; — men den 3die Gang forbyrdes Borgerkab, og hvor denne sidste Straf ei kan anvendes, er Forvisning fra Colonierne den subsidiaire Straf.

XVIII.

Rumbodbevilling forbyrdes 1mo Naar Bevillingen gives til en anden, at gjøre Brug af; 2do Naar Rum efter en Bevilling udfælges paa mere den et Stød; 3tio Naar Rum udfkienkes til Soldater eller Underofficerer, af Rumbodholderen selv, eller i hans Nærværelse, eller naar den i 12te §ph befalede Anmeldelse af ham selv forfömmes. (Skeer dette af frie Tieneste Tyende, dömmes disse til vilkaarlig Straf af Politimesteren i Særdeleshed til Fængsels-Straf paa Vand og Bröd); 4to Naar den i 10de §ph befalede Forklaring med Eed bekræftes og siden befindes at være falsk. I dette Tilfælde forbyrdes med Rumbodbevillingen tillige Borgerkab, foruden den for Meen-Eed fastsatte Straf; 5to Naar det befindes, at Uorden og Uafædelighed hyppigen begaaes i en Rumbod; i hvis henfænde i ker Naboernes Forklaring og sammes Vidnesbyrd om Rumbodholderens almindelige Caracteer skal komme i Betragtning.

I alle andre Tilfælde idømmes Mulcter, som i Tilfælde af Uformuenhed afløses efter Lov og Anordninger. Hvor disse ei i nærværende Anordning ere indrykte, overlades den nærmere Bestemmelse til Dommerens Skiömmende.

XIX.

Alle, Rumbodvæsenet vedkommende Sager paa-kienes af Politimesteren, hvor Straffen ei overstiger 190 Rdlr D. W. C. i Mulct, eller 14 Dages Fængsel paa Vand og Bröd; og skulde i disse Tilfælde Politie-Kiendelserne ei exequeres, förend samme den Høitcommanderende til Stadstøffe eller Formidelse ere forelagte.

XX.

De idømte Mulcter deeles i tvende Deele, af hvilke den ene tilfalder Stædets Fattige og den anden Politicassen.

XXI.

Denne Anordning skal i enhver Rumbod findes oplagen.

XXII.

Med alle ovenstaaende Punkters nøie Overholdelse paalægges det Stædets Politimester at have Indseende.

Givet under Hans Majestæts Segl og min

Haand. St. Croix, d. 1ste Febr. 1803.

(L. S.) WALTERSTORFF,
(R.) Commanderende General.

Manthey
Secretaire.

Translation.

Ordinance

For the better Regulation of Rum-Shops in St. Croix.

I, Ernst Frederik Walterstorff,

Major-General of Infantry, to His Majesty the King of Denmark, Norway, &c. &c. Chamberlain, Colonel of the North-Saxland Regiment of Fencibles, Knight of Dannebrog, and General in Chief of the Danish West-India Islands,

MAKE KNOWN: That after having taken into consideration, the pernicious consequences which the

APPENDIX IV (retur)

1 fod = 31,407 cm , 1 alen = 2 fod

1 F = kvadratfod = 0,09864 m²

WH = waanings huus = beboelses-etage

PH = Pakk H = pakhus

[A] et hus, én etage, grundplan = 40,05 m²

[B] " , to etager, " = 52,5 "
begge etager anvendes til beboelse.

[C] et hus, to etager, grundplan = 62,0 "
en etage er pakhus, en etage til beboelse.

[D] et hus, én etage, grundplan = 52,1 "
et pakhus

[c] et hus, én " , " = 32,5 "
et pakhus

Tro nu ikke jeg er helt idiot. Analysen af regnskabet er foretaget, for at se om jeg kan identificere husene med de eksisterende og se hvad de anvendes til dengang.

[...] = egen note

[A]
$$\begin{array}{r} 29 \\ 14 \\ \hline 116 \\ 29 \\ \hline 406 \end{array}$$

$29 \times 14 = 406$
et et-etages
hus.

[B]
$$\begin{array}{r} 28 \\ 19 \\ \hline 252 \\ 28 \\ \hline 532 \end{array}$$

\square for WHB begge Etager
for de 3de WH

$$\begin{array}{r} 406 \\ 229 \\ 428 \\ \hline 1393 \end{array}$$

Hvad dette tal er, ved jeg ikke

$$\begin{array}{r} 1064 \\ 629 \\ \hline 1693 \end{array}$$

[D]
$$\begin{array}{r} 33 \\ 16 \\ \hline 198 \\ 33 \\ \hline 428 \end{array}$$

\square for Pack H N° 2

[C]
$$\begin{array}{r} 37 \\ 17 \\ \hline 259 \\ 37 \\ \hline 629 \\ 629 \\ \hline 1258 \end{array}$$

\square for WH og Pack N° 1

[E]
$$\begin{array}{r} 33 \\ 10 \\ \hline 330 \\ 428 \\ 629 \\ \hline 1387 \\ 1693 \\ 43080 \\ 871 \\ \hline 962613 \\ 192 \\ \hline 390 \\ 384 \\ 6 \end{array}$$

\square for Pack N° 3

[Pack N° 2]

[Pack N° 1]

\square 3 PH

[for de 3de WH]

\square af det hele

\square Aien

[her ganges med 3]
24 Rdr 6 skilling
OVERSTREGET

her divideres 3080 med 4 = 770
De har glemt [A] =
406 $\square \approx 101$ Aien,
derfor er tallet
rettet fra 770 til
871 (= 770 + 101)

Rettet fra 2310 (= 770 x 3)
til 2613 (= 871 x 3).
Der divideres med 96.

$$\begin{array}{r} 96 \overline{) 2310} \\ \underline{192} \\ 390 \\ \underline{384} \\ 6 \end{array}$$

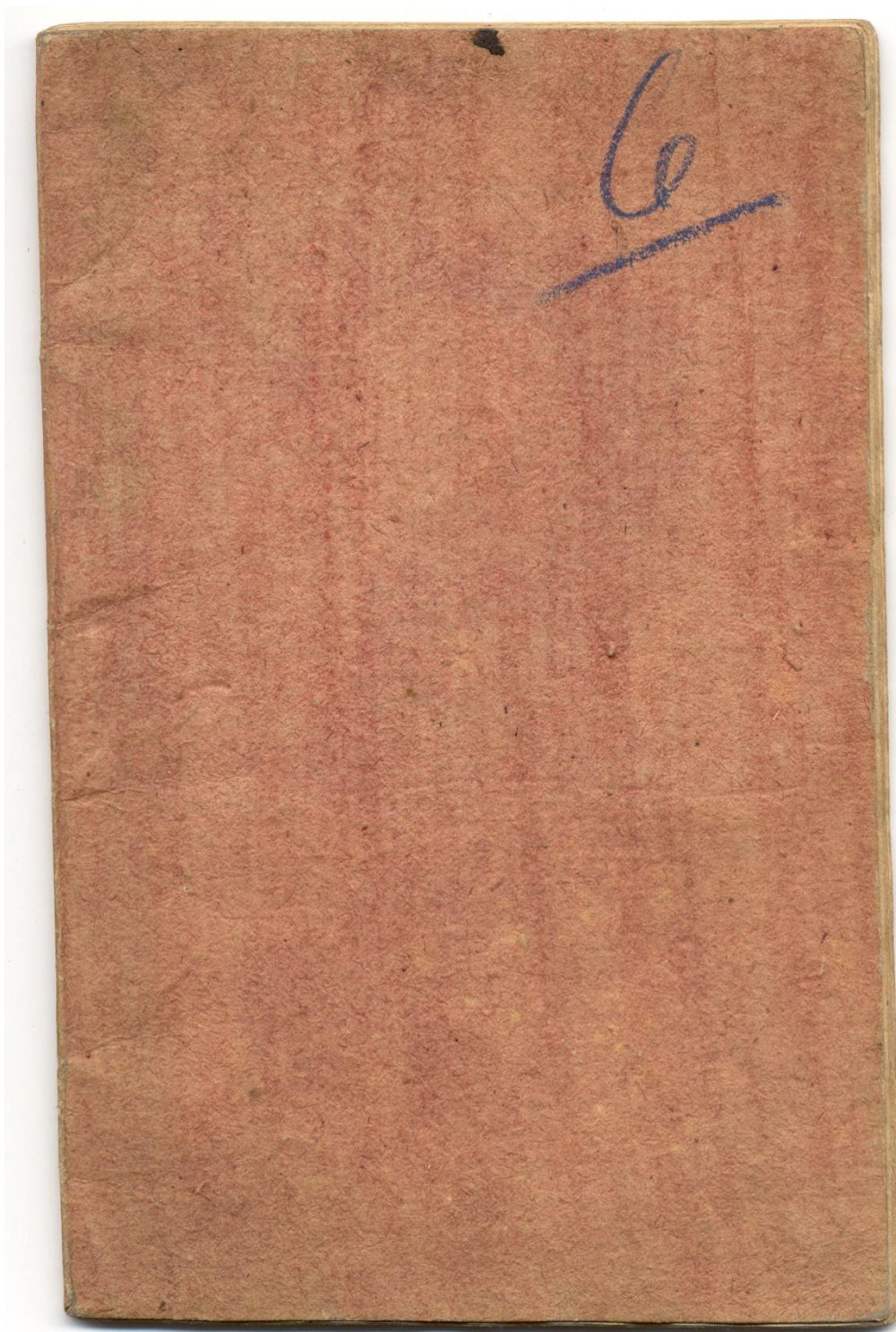
$$\begin{array}{r} 96 \overline{) 2613} \\ \underline{192} \\ 693 \\ \underline{672} \\ 21 \end{array}$$

→ 27 Rdr 21 skilling for loddet N° 55 x 56

27 21
Hansen tilhørende

[Rettet fra 24 Rdr 6 skilling]
til 27 Rdr 21 skilling

Der ganges med 3 thi skatten for anvendt areal var 3 skilling per kvadratalen.
1 Riisdaler = 96 skilling

APPENDIX V (RETUR)

I hæftet ser man 3 hænder. De første 4 sider, øverst side 6 og side 7 er skrevet af Niels Hansen. Side 5 og nederst side 6 er Christianes fine hånd. Side 8 kan være skrevet af sønnen Andreas.

1782 D 13 Januarij

~~Samling~~ ing Bröllop i mit
 aldurs min og fjumunda
 Aar med min ni Wonnede
 Kone Cristiane Winter i
 dit aldurs Sjøn og fjumunda
 aar Wonnede bröllop. God i Helad
 se Hr Capt. G. Nissens Kuis
 Laa St Croix og der blev vi
 om aftenen Mint af Helor med
 dig Hr Egerod med Laa St Croix

1775^d 11^d Dember
 og 17^d i samme maaned fødte
 sin en Datter sig Navnet
 som blev døbt i St. Nicolaj
 Kirke af Høyer Mendige L^o
 Lemming: Sogne herre og Sør
 Præst i daa ben: Johanne Maria
 Fedorne Varn Madam Anna
 Maria Solberg Brøgger Kone og
 Lemfru Birgitte Solberg
 L^o Asper Sperst
 Bøg Holder Bævier
 og Brøgger Søren S. Solberg

Nels Hansen

1778 d 6te Januarij födden min
 köhne ors nu Søn til Mendan
 som blev döbt d 12de Januarij
 i St Nicolaj Kirken af Hr
 Lemming og den i Daaften
 kaldet Andras. Fæderne var
 fru Cammeraadinde Maria
 Port og Gouffru Antonette
 Maria Werlig Hr Cammeraad
 Söbötter og Hr Canseli Laad
 Hans Treeld som var tilsted-
 brøyer Hr Lars Madsen og
 Knemmer Smidt Havn og
 Gudne min som i ffen

N Hansen

1780 Den 8 Julij om morgningen
 Prof. den 3 Corter til 4de og 5^{de}
 min Kone og en Søn som
 Mr. Kjus' blev døbt i St. Nikolaj
 Kirke af Hr. Lemming
 og i Daaen kaldet

Abraham faderen var
 Westindisk Captein's Kone
 Madam Karen Maria Solle og
 Guds datter Jomfru Ellen Maria Solle
 Hr. Capt. Jis. Peter Clemens
 Capt. Hr. Daniel Steenbech
 og Capt. Jacob Schneiber
 alle 3 Westindiske Capteiner
 som og var tilstede

A. Hansen

1785 den 12 July blun

Sara Christine Hansen

1784 -

1804, den 13 Junij. blun ginn
ginn med h^{er} Drogfalden

Peter Swersen - Samalide

h^{er} Drogfalden Swersen 1784

famnen. Oden den 28 Junij

og famnen Oden den 2. Novemb^r

1784 Svien Swersen i Doraful.

foug og aftraled sin Dön

Peter Swersen, foug 1784

den 25 Junij

1781 d/16 Febrüarij forlot
min Daglig Moder Wnd
Wnd midnats pider

Den 8 Junij 1804 forlot min
Daglig Moder Wnd
sin Alder 61. Åar -

1781 d. 3° den September om morgenen
 Leoffen Guldgan fra förtä
 min fogur as nu Sön til
 werden som lens Döbt i
 St Nicolaj Kirke d. 11° hujus
 af Hr Lemming og Hr Salund
 Isack faderen Warr Worns
 Møster som bar ham
 Jomfru Cristine Winter
 af Golds Jinn Jomfru
 Ellen Maria Lølle
 Westindisk Capt. Morten H. Rønne
 Capt. Andreas Bølle
 og Prætorator. A. Christian Sales
 Mansen

Anno 1810 den 24de Martii
 om Eftermiddagen kl. 5te
 Peter Isaac ombord i Hon-
 norkan Galt indsejls
 Talt Aarsent og blev udse-
 jlet Eftermiddag kl. 6
 Aarsent. Hans lidelse
 naar først man gik
 ned i den Daligst for en
 ujske i de frægtede Co-
 liger. Sund og vel
 Høi! —